

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIERZBINEK NA LATA 2024 – 2033

Wierzbinek, 2024

Zespół opracowujący:

Kamila Drelich, Krzysztof Rosenkiewicz, Paweł Kamiński

Doradztwo Gospodarcze PMC Sp. z o.o.

Ul. Kościańska 7,

60-112 Poznań,

e-mail: pmc@dgpmc.pl

tel: +48 61 839 90 24

Spis treści

WPROWADZENIE	3
1. WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ	5
1.1. Wnioski z diagnozy	5
1.2. Analiza SWOT.....	6
2. WIZJA	8
3. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	9
3.1. Cel 1 Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego	9
3.2. Cel 2 Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej	10
3.3. Cel 3 Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych	10
3.4. Układ celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań – podsumowanie	11
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	19
5. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII	22
6. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	26
6.1 Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	27
6.2 System powiązań przyrodniczych	28
6.3 Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	28
6.4 Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej	29
7. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ ...	32
7.1 Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	32
7.2 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,.....	34
7.3 Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	34
7.4 Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.....	36
7.5 Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.....	36

7.6 Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	37
7.7 Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	38
8. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	40
8.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	40
8.1.1 Wschodni obszar funkcjonalny	40
8.1.2 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	42
8.1.3. Kluczowe kierunki działań dla Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego a cele Strategii	43
8.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	49
9. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH ...	50
10. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	54
SPISY.....	57
Spis rycin.....	57
Spis tabel.....	57

Wprowadzenie

Cel opracowania – zarządzanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie o charakterze partycypacyjnym są niezbędnym elementem skutecznego zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego. Podstawę prawną opracowania dokumentu roku stanowi art. 10e. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, 721), który określa zarówno elementy strategii rozwoju, tryb procedowania i konsultowania i uzgadniania jej treści, a także sposób przyjmowania i zapewnienia zgodności z dokumentami strategicznymi. Zgodnie z ustawą strategia powinna zawierać wnioski z przeprowadzonej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej, strategiczne cele rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla ich osiągnięcia, rezultaty planowanych działań w ujęciu wskaźnikowym, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, obszary strategicznej interwencji kluczowe dla rozwoju, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań, system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych oraz ramy i źródła finansowania.

Celem opracowania jest troska o zaspokojenie potrzeb mieszkańców, jak i rozwój infrastruktury technicznej, społecznej oraz wzrost gospodarczy w gminie, jak również konieczność dostosowania dokumentów do zmieniających się uwarunkowań prawnych. Wskazane jest posiadanie zintegrowanego dokumentu strategicznego sięgającego swoim horyzontem najbliższych 10 lat.

Mając na celu, aby gmina Wierzbinek była atrakcyjnym terenem do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz jednocześnie obszarem o wysokiej jakości życia, w którym mieszkańcy mogą zaspokajać różnorodne potrzeby społeczne i zawodowe, opracowano Strategię Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033. Dokument ten pozwoli zmierzyć się z problemami i wyzwaniem oraz zdefiniować cele rozwoju wykorzystujące szanse i potencjał obszaru.

Tryb opracowania – w dniu 03 czerwca 2024 r. na mocy Uchwały nr III/24/24 Rady Gminy Wierzbinek z dnia 3 czerwca 2024 r. w sprawie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 przystąpiono do prac nad utworzeniem i opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033, zwanej dalej Strategią. Etapy prac nad Strategią przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Harmonogram prac przy opracowaniu projektu Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek

Lp.	Działanie	Termin realizacji
1.	Organizacja projektu	I - II kw. 2024
2.	Konsultacje społeczne I	I - II kw. 2024
3.	Rozpoznanie i analiza sytuacji społeczno-gospodarczej w Gminie	II kw. 2024
4.	Prace koncepcyjne nad dokumentem strategicznym	II kw. 2024
5.	Konsultacje społeczne II	II kw. 2024
6.	Prace koncepcyjne nad dokumentem strategicznym z uwzględnieniem wniosków z konsultacji społecznych I i II	II kw. 2024
7.	Konsultacje społeczne III	III kw. 2024

8.	Opiniowanie dokumentu	III - IV kw. 2024
9.	Szkolenie dotyczące działań zawartych w dokumencie strategicznym oraz prezentacja przygotowanego dokumentu	III - IV kw. 2024

Źródło: opracowanie własne.

Metodyka opracowania – prace nad strategią prowadzone były metodą ekspercko-partycypacyjną (uczestniczącą), obejmującą pracę specjalnie powołanego zespołu ds. tworzenia aktualnej dokumentacji strategicznej (Zarządzenie Nr 0050.61.2024 Wójta Gminy Wierzbiniek z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie powołania zespołu ds. pracy nad „Strategią Rozwoju Gminy Wierzbiniek na lata 2024 - 2033”). Strategię opracowano przy współpracy z zespołem wykonawcy. Celem podjętych działań było opracowanie planu strategicznego i operacyjnego w formie warsztatowej według procedury i pod kierunkiem zewnętrznego konsultanta (moderatora) oraz wkładu koncepcyjnego pracy ekspertów.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Wierzbiniek, opracowana dla potrzeb Strategii Rozwoju Gminy Wierzbiniek na lata 2024-2033, wykonana została na podstawie art. 10a. Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 324, 862). Część diagnostyczna zawiera szczegółowe informacje o wielu dziedzinach ważnych dla funkcjonowania obszaru. W syntetycznym ujęciu wskazuje jego główne uwarunkowania rozwoju, a porównanie z latami poprzednimi daje możliwość analizy zmian zachodzących na jej obszarze. Prezentacja aktualnej wewnętrznej i zewnętrznej sytuacji gminy Wierzbiniek, pozwoliła wskazać wyzwania, jakie stoją przed obszarem w kolejnych latach. Diagnoza opracowana została przy wykorzystaniu źródeł pierwotnych, pochodzących z publicznie dostępnych zasobów statystycznych (GUS, BDL), danych udostępnionych przez Urząd Gminy oraz informacji pozyskanych w toku badania opinii mieszkańców, jak również w wniosków wypracowanych w trakcie warsztatów strategicznych prowadzonych dla potrzeb opracowania Strategii. Korzystano także ze źródeł wtórnych, obejmujących opracowania branżowe i informacje zawarte na stronach internetowych obszaru.

1. Wnioski z diagnozy strategicznej

1.1. Wnioski z diagnozy

Rozdział odnosi się do przepisu wskazującego, że „Strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 1378)”, który znajduje się w Art. 10e. 3. Zasadnicza część strategii składa się z informacji odwołujących się do zagospodarowania przestrzennego oraz wniosków z analizy społeczno-gospodarczo-ekonomicznej. Całość diagnozy strategicznej została umieszczona w załączniku Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej opracowana na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033. Przytoczone poniżej wnioski odnoszą się do analizy *desk research*.

W Gminie Wierzbinek od roku 2013 obserwowany był stały spadek liczby mieszkańców. Za zmiany demograficzne w gminie odpowiadają zarówno migracje jak i ujemny przyrost naturalny. Struktura wiekowa mieszkańców gminy z uwzględnieniem aktywności ekonomicznej nie odbiegała znacząco od wartości, którymi charakteryzuje się Polska i Wielkopolska. Pozytywnym faktem jest, że w gminie Wierzbinek odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest niższy niż w kraju i w województwie. Niestety, w gminie zaobserwować można krajowy i europejski negatywny trend starzenia się społeczeństwa. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym od 2013 r. systematycznie wzrasta. Wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują na to jak „obciążone” są osoby w wieku produkcyjnym, czyli aktywna zawodowo część społeczności. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (czyli osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, w niewielkim stopniu zwiększyła się w gminie z 59,4 osób w 2013 r. do 67,4 osób w 2023 r. Wskaźnik ten pokazuje również jak szybko starzeje się społeczność.

Gmina Wierzbinek położona jest w zasięgu oddziaływania obszaru aglomeracyjnego Konina. Ośrodek subregionalny zapewnia dostęp do miejsc pracy, co w konsekwencji ułatwia mieszkańcom gminy podejmowanie pracy i wpływa na poziom rejestrowanego bezrobocia. W 2023 r. udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 5,9% i osiągnął wyższą wartość niż dla powiatu konińskiego (4,4%), województwa wielkopolskiego (2,3%) i kraju (3,6%).

Według danych GUS, wskaźnik obrazujący zaangażowanie społeczne w Gminie Wierzbinek mierzony liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przeliczonych na 10 tys. mieszkańców w latach 2012-2016 utrzymywał się na stałym poziomie. Następnie wzrastał, a w roku 2020 osiągnął wartość 29 i w kolejnych latach utrzymywał się na stałym poziomie.

Na terenie gminy Wierzbinek funkcjonuje pięć szkół podstawowych i jedno przedszkole. Konieczne jest jednak przeprowadzenie działań mających na celu poprawę jakości świadczonych usług edukacyjnych. Kontynuacja nauki w szkołach ponadpodstawowych nie jest możliwa na terenie gminy Wierzbinek – w celu kontynuacji nauki młodzież z terenu gminy musi dojeżdżać do placówek ogólnokształcących/zawodowych zlokalizowanych poza gminą.

Poziom przedsiębiorczości w gminie jest niższy niż w powiecie i województwie. Jedną z miar poziomu przedsiębiorczości danej jednostki jest wskaźnik mierzony liczbą zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten przez cały okres analizy (tj. w latach 2013-2023) w Gminie Wierzbinek wzrastał rokrocznie i w 2023 r. osiągnął wartość 1 263,9 podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

W strukturze gospodarki Gminy Wierzbinek przeważają usługi związane z przemysłem i budownictwem, do których klasyfikowało się w 2023 roku ponad 50% podmiotów gospodarczych w gminie.

Na obszarze gminy występują niekorzystne warunki glebowe wynikające z ciągłej zmiany w użytkowaniu gruntu spowodowanej działalnością kopalni. Gmina leży w zasięgu obszaru zagrożenia ekologicznego. W najbliższych latach w dokumentach polityki rozwoju regionalnego na obszarze gminy przewidziano działania związane z transformacją energetyczną i rekultywacją obszarów pogórnich. Ze względu na wyczerpywanie złóż kopalin obszar ten wymaga wdrożenia działań restrukturyzacyjnych ukierunkowanych na określenie nowych funkcji dla zlokalizowanych na tym obszarze terenów poprodukcyjnych i pogórnich oraz ukierunkowania przemysłu na produkcję innych nośników energii. Szczególnych szans należy upatrywać w rozwoju alternatywnych źródeł energii. Rozwój innych specjalizacji, niezwiązanych bezpośrednio z przemysłem paliwowo-energetycznym, pozwoli wykorzystać atuty położenia tego obszaru.

1.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do najczęściej wykorzystywanych narzędzi diagnozy sytuacji danego podmiotu. Można ją także traktować jako podsumowanie tego, co wynika z diagnozy strategicznej przygotowanej na potrzeby Strategii. W swojej klasycznej wersji analiza SWOT polega na opracowaniu czterech rozdzielnych kategorii, które charakteryzują gminę.

Czynniki, które kształtują sytuację gminy można podzielić na dwie grupy kryteriów. Pierwsza z nich identyfikuje czynniki na podstawie miejsca powstawania lub miejsca występowania. Można wyróżnić czynniki, które zlokalizowane są na terenie gminy i wynikają z jej potencjału endogenicznego oraz takie, na które gmina nie ma wpływu (czynniki egzogeniczne). Na czynniki endogeniczne gmina teoretycznie ma wpływ, z niewielkimi wyjątkami, np. ukształtowanie terenu czy lokalizacja. Czynniki zewnętrzne mają swoje źródło w bliższym i dalszym otoczeniu i co do zasady pozostają poza bezpośrednim wpływem gminy (najczęściej są to np. ogólnokrajowe trendy, przepisy prawa i ogólne zasady postępowania). Przyjęło się też, że czynniki egzogeniczne powinny mieć znaczenie dla gminy w przyszłości (choć nie wyklucza się także czynników działających w teraźniejszości). Druga grupa kryteriów czynników wpływających na gminę określona jest przez ocenę charakteru oddziaływania, który może być pozytywny lub negatywny. Ostatecznie cztery rozdzielne kategorie czynników wpływających na gminę to: endogeniczne mocne i słabe strony oraz egzogeniczne: szanse i zagrożenia. Poniżej tabela przedstawia mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wpływają na procesy rozwojowe w gminie Wierzbinek.

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie na terenie subregionu Wielkopolski Wschodniej oraz relatywnie nieduża odległość od Konina, Włocławka, Torunia i Gniezna; ▪ rozbudowana sieć dróg lokalnych, w tym dróg pozostałych po działalności kopalni, ▪ wysoka skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, ▪ ugruntowana współpraca z samorządami Aglomeracji Konińskiej 2030; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szkody górnicze, w tym w zakresie krajobrazowym i gospodarki wodnej; ▪ brak rozwiązań retencyjnych, w tym małej retencji; ▪ zaniedbania w zakresie melioracji wodnych; ▪ niedostatki sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej; ▪ niedostatki w zakresie rozwiązań niskoemisyjnych, w tym ekologicznych źródeł ciepła;

<ul style="list-style-type: none"> ▪ tradycja rolnicza: silne zakorzenie w rolnictwie sprawia, że lokalna społeczność ma duże doświadczenie w prowadzeniu gospodarstw, co może być atutem przy rozwoju agroturystyki lub produkcji ekologicznej; ▪ Targi Wierzby i Wikliny – ogólnopolskie i coroczne wydarzenie promujące gminę; ▪ sieć ścieżek/ dróg rowerowych; ▪ walory przyrodnicze; ▪ brak ryzyka powodziowego na terenie gminy; ▪ brak istotnych ograniczeń inwestycyjnych wynikających z przepisów o ochronie przyrody, etc.; ▪ tradycje górnicze; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niska świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie niskiej emisji oraz gospodarowania wodą i odpadami; ▪ ograniczona dostępność do połączeń autobusowych wynikająca z wysokich kosztów organizacji transportu publicznego; ▪ niska dostępność do uzbrojonych terenów inwestycyjnych; ▪ ograniczony dostęp do szybkiej sieci internetowej oraz niedostateczny poziom zdigitalizowania usług publicznych; ▪ ograniczona dostępność do usług czasu wolnego, w tym rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży; ▪ ograniczona dostępność wsparcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi czy potrzebami w zakresie dobrostanu i zdrowia psychicznego; ▪ ograniczona dostępność do usług czasu wolnego, w tym rekreacyjnych i sportowych dla seniorów; ▪ niekorzystna struktura agrarna; ▪ niekorzystne warunki na rynku pracy (mała liczba ofert); ▪ znikoma ilość gospodarstw agroturystycznych; ▪ niski poziom zaangażowania społecznego;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ potencjał turystyczny związany z górnictwem; ▪ potencjał inwestycyjny terenów górniczych; ▪ sieciowanie współpracy w subregionie dla wykorzystania dziedzictwa związanego z górnictwem; ▪ możliwe wsparcie z funduszu sprawiedliwej transformacji; ▪ fundusze wspierające inwestycje w alternatywne źródła energii, modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej, wdrażanie rozwiązań retencyjnych oraz gospodarki ściekowej; ▪ możliwość skorzystania ze środków transformacyjnych wpisanych do Strategii „Wielkopolska Wschodnia do 2040 r.” ▪ rozwój nowych, zdalnych form świadczenia pracy; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dalszy odpływ osób młodych i wykształconych; ▪ rosnące koszty utrzymania infrastruktury gminnej; ▪ rosnące koszty usług oświatowych; ▪ coraz trudniejsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce (np. niepewność prawa, skomplikowany system podatkowy, koszty energii konwencjonalnej itp.); ▪ niestabilna polityka fiskalna i monetarna państwa; ▪ likwidacja miejsc pracy wynikająca z planowanego zamknięcie odkrywki węgla brunatnego w Tomisławicach; ▪ uzależnienie wielu rodzin od jednego zakładu pracy (kopalni); ▪ niewielki wpływ na sposób zagospodarowania terenów pokopalnianych (nie są one własnością gminy);

Źródło: opracowanie własne.

2. Wizja

Wizja gminy, formułowana w strategiach, ma być wyobrażeniem stanu gminy, który zostanie osiągnięty, gdy zrealizowane zostaną wszystkie zapisy strategii. Wizja opisuje więc stan przyszły, możliwy do osiągnięcia i pozwala odpowiedzieć na pytanie: po co zaplanowano realizację strategii. W Strategii rozwoju gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 wizję zapisano w następujący sposób:

Wizja gminy Wierzbinek:

Gmina Wierzbinek w 2033 r. to rozwijający się obszar, który skutecznie wykorzystuje swoje lokalne zasoby i potencjał, tworząc przyjazne środowisko dla mieszkańców oraz przedsiębiorców. Dzięki konsekwentnemu wdrażaniu zielonego ładu i transformacji energetycznej, staje się liderem w regionie w zakresie zrównoważonego rozwoju, dbając o swoje dziedzictwo naturalne i kulturowe.

Gmina Wierzbinek w 2033 r. to miejsce, gdzie nowoczesne usługi publiczne odpowiadają na potrzeby społeczne, a transformacja energetyczna przynosi korzyści całej społeczności, zapewniając wysoką jakość życia w harmonii z naturą.

3. Cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Identyfikacja mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń gminy Wierzbinek pozwoliła na sformułowanie trzech głównych celów przewidzianych do realizacji. Cele te zostały opracowane z uwzględnieniem koncepcji zrównoważonego rozwoju, która opiera się na trzech przenikających się obszarach rozwojowych: społeczeństwo, gospodarka i środowisko.

W Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 sformułowano trzy cele strategiczne:

1. Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego.
2. Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej.
3. Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych.

Procesy rozwojowe, które obserwowane są na terenie gminy Wierzbinek przebiegają wraz z procesami transformacji energetycznej, jakiej doznaje region koniński i Wielkopolska Wschodnia.

3.1. Cel 1 Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego

Wychodząc naprzeciw zmianom gospodarczo-środowiskowym gminy cel pierwszy, dotyczący sfery gospodarczej, został oparty przede wszystkim na zadaniach dotyczących **wsparcia** obecnych i przyszłych **przedsiębiorców**. Wsparcie przedsiębiorczości poprzez **tworzenie warunków do rozwijania przedsiębiorstw** opierać się będzie na staraniach o zwiększenie portfolio **terenów inwestycyjnych** oraz ich **promocji**. Pod rozważę należy wziąć zachęty podatkowe dla przedsiębiorców. Z uwagi na rolniczy charakter gminy wsparciem winna zostać objęta także **działalność gospodarcza dzieci rolników w zakresie dywersyfikacji działalności w kierunku nierolniczym**.

Promocja posiadanych zasobów terenowych jest równie ważna jak samo dysponowanie nimi. Uzupełnieniem działań na rzecz pozyskania inwestorów będzie zapewnienie **sprawnych procesów instytucjonalnych** już na etapie procesu inwestycyjnego i opieka nad potencjalnym inwestorem.

Pożądane są także inwestycje w odnawialne źródła energii i nowoczesne technologie energetyczne oraz technologie komunikacyjne i informacyjne. Obie branże zostały zdefiniowane jako jedne z **inteligentnych specjalizacji województwa wielkopolskiego** i dookreślone jako charakterystyczne dla regionu konińskiego.

Wśród działań przestrzenno-inwestycyjnych wskazuje się na inwestycje w **funkcjonalną i estetyczną przestrzeń publiczną**, **budowę mieszkań komunalnych**, a także **zwiększenie dostępności transportowej** gminy. Zwracając się ku wyzwaniom, jakie stawiają zmiany klimatyczne, w ramach kierunków działania celu 1 przewidziano także **promocję alternatywnych form transportu**, które mogłyby odciążać infrastrukturę drogową i **wsparcie elektromobilności** w gminie.

Zaplanowano także **rozwój instytucjonalny gminy** przede wszystkim skupiony na **rozwoju kompetencji kadr samorządu**, a także **cyfryzacji samorządu gminnego**. W ramach kierunków działania przewidziano dalszą postępującą **cyfryzację usług publicznych**, a także **wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań** w celu **ulepszenia komunikacji** na linii mieszkańcy-samorząd.

3.2. Cel 2 Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej

W obliczu globalnych **zmian klimatycznych, lokalnych przeobrażeń krajobrazu**, a także **transformacji energetycznej** regionu przewidziano cele operacyjne, które w dużej mierze koncentrują się na **poprawie stanu środowiska naturalnego. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, przywracanie terenom pogórnicy ich funkcji użytkowych**, a także tworzenie nowej wartości z **pogórnicy dziedzictwa** to główne kierunki działania z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Gmina powinna kontynuować inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury. **Odnawialne źródła energii** oraz **optymalizacja gospodarki energetycznej** winny prowadzić do **samowystarczalności energetycznej** gminy, a przy okazji wspierać działalność innowacyjną lokalnych przedsiębiorców. Ważnym elementem podejmowanych działań powinny być także **inwestycje w retencję wody oraz gospodarkę wodno-ściekową, w tym budowę kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków**. W kontekście retencji wody samorząd gminny musi także utrzymać aktywność w zakresie współpracy z innymi podmiotami.

Działania na rzecz poprawy stanu środowiska poprzez **ograniczenie emisji gazów i pyłów** czy **rozwój retencji wód** oraz **ograniczanie powstawiania odpadów czy zużycia wody** wspierane będą przez starania na rzecz **budowania świadomości i propagowanie działań ekologicznych**.

3.3. Cel 3 Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych

Społeczność lokalna, obok prężnie działającego i dobrze zorganizowanego samorządu, jest główną siłą napędową rozwoju lokalnego. Znaczenie zaangażowania społecznego rośnie, jeśli weźmie się pod uwagę wyzwania w zakresie transformacji subregionu.

Rozwój społeczny gminy Wierzbinek oparty będzie o cztery cele operacyjne, wśród których znajdują się **działania organizacyjne (w tym sieciowanie współpracy), konsultacyjne, inwestycyjne i koncepcyjne w celu przyszłej aktywizacji terenów pokopalnianych w kierunku turystycznym, aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców oraz rozwój usług na rzecz dzieci i młodzieży, rodzin oraz seniorów**. Zasoby przyrodnicze, ale także i przestrzenne, mogą zostać wykorzystane do **rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i konnej**. Istotnym obszarem rozwoju, budującym tkankę społeczną będzie **tworzenie infrastruktury i oferty kulturalnej i rekreacyjnej gminy**.

Tereny pokopalniane można turystycznie wykorzystać na wiele kreatywnych sposobów. Najczęściej tego rodzaju obiekty adaptuje się na parki rekreacyjne i przyrodnicze, ścieżki edukacyjne, centra edukacyjne i muzea, obiekty sportowe i rekreacyjne, obiekty eventowe. Ponieważ PAK KWB Konin w Wierzbinku (Tomisławice) to część kompleksu kopalni węgla brunatnego należącego do grupy ZE PAK (Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin), niewątpliwie wyzwaniem będą zgody/ porozumienia/ inne działania, które w ogóle umożliwią zagospodarowanie tego obszaru. Prawdopodobnie będą to działania, która zaangażują więcej stron a jedną z nich winna być Gmina Wierzbinek. W horyzoncie czasowym strategii powinno być możliwe prowadzenia działań konsultacyjnych oraz opracowanie koncepcji wykorzystania obiektu i przygotowanie dokumentacyjne. Gmina w jak najwyższym stopniu powinna wykorzystać środki Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. W czasie, kiedy jeszcze odkrywka w Tomisławicach będzie eksploatowana

rekomendowanym działaniem jest rozpoznanie już istniejących rozwiązań w zakresie zagospodarowania terenów pogórnicych w Polsce oraz innych krajach UE (np. Wielka Kopa w Czechach: dawne wyrobisko górnicze przekształcone w park geologiczny i centrum edukacyjne; Zollverein w Niemczech: dawna kopalnia węgla kamiennego, teraz kompleks kulturowy wpisany na listę UNESCO, z muzeami, galeriami i przestrzeniami eventowymi; Kopalnia Guido w Zabrzu: muzeum górnictwa z możliwością zwiedzania podziemnych korytarzy).

Ze szczególną dbałością należy podejść do kwestii zapewnienia **dostępu do usług opiekuńczych dla najmłodszych i najstarszych mieszkańców** gminy.

Wszystkie kierunki działań powinny w miarę możliwości, w jak najszerszym stopniu, uwzględniać współpracę z organizacjami pozarządowymi.

3.4. Układ celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań – podsumowanie

W poniższej tabeli przedstawiono układ celów i kierunków działania.

Tabela 3 Cele strategiczne oraz kierunki działania dla Strategii gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

Cel strategiczny Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego	Cel operacyjny 1.1.: Budowa i promocja oferty inwestycyjnej	Cel operacyjny 1.2.: Tworzenie infrastrukturalnych, cyfrowych i energetycznych warunków dla działalności gospodarczej	Cel operacyjny 1.3.: Edukacja w zakresie kompetencji kluczowych i transferowalnych	Cel operacyjny 1.4.: Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy	Operacyjny 1.5.: Rozwój instytucjonalny gminy
	Kierunek działania 1.1.: <ul style="list-style-type: none"> zbrojenie terenów inwestycyjnych; promocja potencjału inwestycyjnego; rozpoznanie możliwości pozyskiwanie terenów pogórnicznych na tereny inwestycyjne; 	Kierunek działania 1.2.: <ul style="list-style-type: none"> zwiększenie dostępu do sieci Internetu szerokopasmowego; zwiększenie wykorzystania OZE; rozwój budownictwa komunalnego; 	Kierunek działania 1.3.: <ul style="list-style-type: none"> innowacyjna edukacja podstawowa; wsparcie dla procesów przebranżowienia się pracowników; 	Kierunek działania 1.4.: <ul style="list-style-type: none"> modernizacja i rozwój gminnej sieci drogowej; promocja alternatywnych form transportu również poprzez inwestycje w transport rowerowy; wsparcie elektromobilności w gminie; 	Kierunek działania 1.5.: <ul style="list-style-type: none"> rozwój kompetencji kadr samorządu; cyfryzacja usług publicznych; rozwój elektronicznych kanałów komunikacji i obsługi w gminie;
Cel strategiczny Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej	Cel operacyjny 2.1.: Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy	Cel operacyjny 2.2.: Samowystarczalność energetyczna gminy	Cel operacyjny 2.3.: Budowa świadomości ekologicznej mieszkańców	Cel operacyjny 2.4.: Racjonalne gospodarowanie przestrzenią	
	Kierunek działania 2.1.: <ul style="list-style-type: none"> ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i pyłów; rozwój systemu gospodarki wodno-ściekowej, w tym kanalizacji sanitarnej, deszczowej, sieci wodociągowej, SUW, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz rozwój systemów retencji wód. 	Kierunek działania 2.2.: <ul style="list-style-type: none"> rozwój OZE; instytucjonalne i organizacyjne wspieranie działań optymalizujących gospodarkę energetyczną gminy; 	Kierunek działania 2.3.: <ul style="list-style-type: none"> budowanie świadomości i kompetencji mieszkańców w zakresie oszczędzania energii i wody, redukcji emisji gazów cieplarnianych i pyłów oraz redukcji odpadów; 	Kierunek działania 2.4.: <ul style="list-style-type: none"> działania organizacyjne (w tym sieciowanie współpracy), konsultacyjne, koncepcyjne w celu przyszłej dekontaminacji i zagospodarowania terenów pogórnicznych; działania na rzecz funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej; 	
Cel strategiczny Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych	Cel operacyjny 3.1.: Wykorzystanie i promocja dziedzictwa górniczego	Cel operacyjny 3.2.: Transformacja energetyczna w wymiarze społecznym	Cel operacyjny 3.3.: Rozwój usług dla dzieci i młodzieży, rodzin oraz seniorów	Cel operacyjny 3.4.: Wsparcie zasobów i rozwój usług kultury i rekreacji	
	Kierunek działania 3.1.: <ul style="list-style-type: none"> działania organizacyjne (w tym sieciowanie współpracy), konsultacyjne, koncepcyjne w celu przyszłej aktywizacji terenów pokopalnianych kierunku turystycznym; 	Kierunek działania 3.2.: <ul style="list-style-type: none"> wsparcie osób negatywnie dotkniętych transformacją energetyczną; 	Kierunek działania 3.3.: <ul style="list-style-type: none"> zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych i aktywizacja dzieci oraz seniorów; zapewnienie dostępu do usług w zakresie dobrostanu i zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży; 	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie dostępu do infrastruktury i usług kultury (w tym m.in. inwestycje w zabytki i instytucje kultury); zapewnienie dostępu do infrastruktury i usług sportu i rekreacji (w tym m.in. inwestycje w place zabaw, siłownie zewnętrzne, infrastrukturę sportową szkolną i ogólnodostępną); 	

Źródło: opracowanie własne.

Cele wyznaczone do zrealizowania w ramach Strategii swoją formą realizują zamierzenia nowej polityki regionalnej. Nie pozostają one także bez związku z ustaleniami dokonanymi w dokumentach strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. Analiza spójności celów Strategii z celami zawartymi w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030” (KSRR 2030), „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.” oraz „Strategii Rozwoju Wielkopolski Wschodniej do 2040” wykazała zbieżność planów rozwojowych wypracowanych dla Gminy Wierzbinek z planami rozwojowymi ww. obszarów.

Tabela 4 Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 z celami innych dokumentów o charakterze strategicznym szczebla krajowego i regionalnego

Cele operacyjne	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.	Strategia Rozwoju Wielkopolski Wschodniej do 2040
Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego				
<p>1.1. Budowa i promocja oferty przestrzeni inwestycyjnej</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym:</p> <p>1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo (obszary zagrożone trwałą marginalizacją);</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <p>2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</p>	<p>1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:</p> <p>1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu</p>	<p>2. Zdywersyfikowana i innowacyjna gospodarka neutralna dla klimatu</p> <p>A. Proinnowacyjni przedsiębiorcy</p>
<p>1.2. Tworzenie infrastrukturalnych, cyfrowych i</p>	<p>I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę</p>	<p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p>	<p>1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący</p>	<p>1. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo</p>

<p>energetycznych warunków dla działalności gospodarczej</p>	<p>dane i doskonałość organizacyjną:</p> <p>Rozwój innowacyjnych firm;</p> <p>Małe i średnie przedsiębiorstwa;</p> <p>Kapitał dla rozwoju</p>	<p>2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</p> <p>2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach</p>	<p>na wiedzy swoich mieszkańców:</p> <p>1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu;</p> <p>1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</p> <p>1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy</p> <p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	<p>tworzące wspólnotę wartości</p> <p>B. Nowoczesny i włączający rynek pracy</p> <p>2. Zdywersyfikowana i innowacyjna gospodarka neutralna dla klimatu</p> <p>A. Proinnowacyjni przedsiębiorcy</p> <p>B. Silne branże gospodarcze</p>
<p>1.3. Edukacja w zakresie kompetencji kluczowych i transferowalnych</p>	<p>I - Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę danej doskonałość organizacyjną:</p> <p>Kapitał dla rozwoju</p> <p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Spójność społeczna</p>	<p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:</p> <p>1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia</p> <p>1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy</p>	<p>2. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo tworzące wspólnotę wartości</p> <p>B. Nowoczesny i włączający rynek pracy</p> <p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>
<p>1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym:</p>	<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.1. Poprawa dostępności i spójności</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>

		<p>1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo (obszary zagrożone trwałą marginalizacją);</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</p>	<p>komunikacyjnej województwa</p>	
<p>1.5. Rozwój instytucjonalny gminy</p>	<p>III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:</p> <p>Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem;</p> <p>E-państwo</p> <p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym:</p> <p>1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo (obszary zagrożone trwałą marginalizacją)</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie:</p> <p>3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</p> <p>3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych</p>	<p>4. Wzrost skuteczności instytucji i sprawności zarządzania regionem:</p> <p>4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>
<p>Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej</p>				

<p>2.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym</p> <p>1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych</p>	<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>B. Wysokiej jakości przestrzeń przyrodnicza</p>
<p>2.2. Samowystarczalność energetyczna gminy</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym:</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym</p>	<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	<p>2. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo tworzące wspólnotę wartości</p> <p>B. Silne branże gospodarcze</p> <p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>
<p>2.3. Budowa świadomości ekologicznej mieszkańców</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony: Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym:</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów</p>	<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>B. Wysokiej jakości przestrzeń przyrodnicza</p>

		<p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>		
<p>2.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Rozwój zrównoważony terytorialnie</p>	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym gospodarczym środowiskowym i przestrzennym</p> <p>1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych</p>	<p>3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p> <p>B. Wysokiej jakości przestrzeń przyrodnicza</p>
Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych				
<p>3.1. Wykorzystanie i promocja dziedzictwa górniczego</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Rozwój zrównoważony terytorialnie;</p> <p>Spójność społeczna</p>	<p>Cel 2. wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie:</p> <p>3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:</p> <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>	<p>1. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo tworzące wspólnotę wartości</p> <p>A. Silny kapitał społeczny</p> <p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>
<p>3.2. Transformacja energetyczna w wymiarze społecznym</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Spójność społeczna</p>	<p>Cel 2. wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:</p> <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p> <p>3. Rozwój infrastruktury z</p>	<p>1. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo tworzące wspólnotę wartości</p> <p>A. Silny kapitał społeczny</p>

			<p>poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:</p> <p>3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej</p>	
<p>3.3. Rozwój usług dla dzieci i młodzieży oraz seniorów</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Spójność społeczna</p>	<p>Cel 2. wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <p>2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie:</p> <p>3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem</p> <p>3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:</p> <p>2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu,</p> <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>	<p>1. Aktywne, świadome i włączające społeczeństwo tworzące wspólnotę wartości</p> <p>A. Silny kapitał społeczny</p> <p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>
<p>3.4. Wsparcie zasobów i rozwój usług kultury i rekreacji</p>	<p>II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:</p> <p>Rozwój zrównoważony terytorialnie;</p> <p>Spójność społeczna</p>	<p>Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie:</p> <p>3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych</p>	<p>2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:</p> <p>2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu</p>	<p>3. Spójna i atrakcyjna przestrzeń do zamieszkania i wypoczynku odporna na zmiany klimatu</p> <p>A. Przyjazne miasta i wsie</p>

Źródło: Opracowanie własne.

4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Monitoring i ewaluacja Strategii oparte zostały na najnowszych trendach w zakresie tworzenia systemów monitoringu i ewaluacji. Skorzystano z metodologii J. Brysona¹ opartej na podejściu procesowym, a zmierzającej do pobudzenia zaangażowania wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy, mających kluczowe znaczenia dla realizacji Strategii. Istotnym z punktu widzenia tworzenia założeń monitoringu i ewaluacji jest podejście partycypacyjne. Ma ono znaczenie ze względu na nowe podejście w funkcjonowaniu terytoriów, które wskazuje na to, że terytorium jest systemem złożonym o wysokim stopniu skomplikowania. Odpowiednie zaangażowanie aktorów lokalnych w proces tworzenia, wdrażania i monitorowania strategii pozwala multiplikować efekty zmian i może prowadzić do zmiany ścieżki rozwoju danego terytorium w długim okresie. Założeniem systemu monitoringu jest odpowiedź na pytanie jak realizacja strategii wpływa na realizację założonej wizji i głównych celów strategicznych. W celu odpowiedzi na te pytania zbudowano system wskaźników powiązanych z różnymi poziomami celów, jakie zostały przyjęte w Strategii.

Monitoring postępów w realizacji zapisów Strategii będzie nadzorowany przez Inspektora ds. aplikacji środków unijnych, przygotowania projektów i współpracy z organizacjami pozarządowymi, który regularnie (z częstotliwością minimum raz na rok) sporządzi Raport z monitoringu. Inspektora ds. aplikacji środków unijnych, przygotowania projektów i współpracy z organizacjami pozarządowymi będą wspierać pozostali pracownicy Urzędu Gminy Wierzbinek oraz pracownicy jednostek organizacyjnych gminy. Raport z monitoringu powinien być sporządzony do końca maja danego roku i powinien obejmować dane dotyczące roku poprzedzającego oraz inne istotne informacje umożliwiające stwierdzenie postępów w realizacji zapisów Strategii. Dane zawarte w Raporcie z monitoringu będą stanowiły fragment Raportu o stanie gminy.

Wskaźniki kontekstowe odpowiadają poziomowi wizji oraz celów strategicznych ogólnych i mają za zadanie zobrazować sytuację w poszczególnych obszarach. Jest ich niewiele, charakteryzują się wysokim poziomem ogólności i nie ma trudności w dotarciu do nich. Wskaźniki kontekstowe wybrane do Strategii Rozwoju gminy Wierzbinek powinny być relatywizowane za pomocą porównania do podobnych jednostek (w tym przypadku do gmin o podobnej wielkości, liczbie mieszkańców, potencjale gospodarczym, itp.) bądź dla wartości dla województwa. Analiza wskaźników kontekstowych powinna obejmować analizę statyczną i dynamiczną opartą na benchmarkingu. Oprócz oceny zjawiska, którego wskaźnik dotyczy należy uwzględnić także kierunek i tempo zachodzenia zmian.

Tabela 5 Wskaźniki kontekstowe dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2023 r.	Zmiana 2033 r.
Dochody własne na 1 mieszkańca	zł	2 769,10	wzrost
Powierzchnia gminy pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	%	16,4	wzrost
Uchwalenie Planu ogólnego Gminy Wierzbinek	szt	0	wzrost

¹ Bryson, J., 2011, *Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement*, John Wiley & Sons.

Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2023 r.	Zmiana 2033 r.
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ²	km/ 10 tys. km ²	1 565,7	wzrost
Odpady zmieszane zebrane z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca	kg	129,5	spadek

Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych			
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa 2023 r.	Zmiana 2033 r.
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców	szt.	30	bez zmian/wzrost
Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym)	os.	67,4	spadek

Źródło: opracowanie własne.

Poza wskaźnikami kontekstowymi do każdego z celów strategicznych dobrano wskaźniki strategiczne. Na podobnej zasadzie co ocena wskaźników kontekstowych należy stworzyć zestawienie i ocenić wskaźniki strategiczne dla każdego z celów zawartych w Strategii. Zaproponowane w tabeli wskaźniki stanowią podstawę do prowadzenia regularnej ewaluacji Strategii, bazującej na porównaniu sytuacji na dzień prowadzenia analizy oraz z roku bazowego, tj. 2022 r. lub roku 2023, po opublikowaniu danych przez Główny Urząd Statystyczny za 2023 r.

Tabela 6 Wskaźniki strategiczne dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego
Budowa i promocja oferty przestrzeni inwestycyjnych gminy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inicjatyw samorządu gminnego służących promocji terenów inwestycyjnych gminy [szt.]; ▪ Odsetek uzbrojonych przez samorząd gminny obszarów inwestycyjnych [%]; ▪ Liczba inicjatyw samorządu gminnego służących przyszłej aktywizacji terenów pokopalnianych na cele gospodarcze lub turystyczne [szt.]; ▪ Liczba inwestycji/ innych działań samorządu gminnego w zakresie innowacyjnej edukacji podstawowej [szt.];
Tworzenie infrastrukturalnych, cyfrowych i energetycznych warunków dla działalności gospodarczej
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inwestycji w OZE zrealizowanych przez samorząd gminny [szt.]; ▪ Liczba inwestycji/ inicjatyw samorządu gminnego w zwiększenie dostępu do sieci Internetu szerokopasmowego [szt.]; ▪ Liczba udostępnionych nowych mieszkań komunalnych przez samorząd gminny [szt.];
Edukacja w zakresie kompetencji kluczowych i transferowalnych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba szkół podstawowych wyposażonych w nowoczesny sprzęt użytkowany w edukacji [szt.]; ▪ Liczba godzin zajęć dodatkowych w szkołach podstawowych w obszarze kompetencji kluczowych i transferowalnych [h];
Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg gminnych w danym roku [km]; ▪ Długość wybudowanych / zmodernizowanych chodników w gminie przez samorząd gminny [km]; ▪ Długość wybudowanych ścieżek/ dróg rowerowych przez samorząd gminny [km]; ▪ Liczba przedsięwzięć wspierających alternatywne formy transportu zrealizowanych przez samorząd gminny [szt.];
Rozwój instytucjonalny gminy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba przeszkolonych pracowników gminnej administracji samorządowej [os.]; ▪ Liczba wdrożonych e-usług publicznych na 4. i 5. poziomie e-dojrzałości w samorządzie gminnym [szt.]; ▪ Liczba wdrożonych rozwiązań informatycznych przez samorząd gminny do komunikacji z mieszkańcami gminy [szt.];

Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej
--

Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inwestycji w OZE zrealizowanych przez samorząd gminny [szt.]; ▪ Liczba gminnych budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.]; ▪ Liczba inwestycji w zakresie retencji wody zrealizowanych przez samorząd gminny [szt.]; ▪ Liczba inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej [szt.];
Samowystarczalność energetyczna gminy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inwestycji w OZE zrealizowanych przez samorząd gminny [szt.]; ▪ Liczba gminnych budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji [szt.]; ▪ Liczba przedsięwzięć gminnych wspierających elektromobilność w gminie [szt.];
Budowa świadomości ekologicznej mieszkańców
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inicjatyw samorządu gminnego promujących zachowania ekologiczne [szt.]; ▪ Liczba inicjatyw organizacji pozarządowych promujących zachowania ekologiczne [szt.];
Racjonalne gospodarowanie przestrzenią
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział terenów zielonych w powierzchni gminy [%]; ▪ Liczba inicjatyw samorządu gminnego służących przyszłej aktywizacji terenów pokopalnianych na cele gospodarcze lub turystyczne [szt.];

Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych
Wykorzystanie i promocja dziedzictwa górniczego
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba inicjatyw samorządu gminnego służących przyszłej aktywizacji terenów pokopalnianych na cele gospodarcze lub turystyczne [szt.];
Transformacja energetyczna w wymiarze społecznym
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba projektów zrealizowanych przez samorząd gminny ukierunkowanych na wsparcie osób negatywnie dotkniętych transformacją energetyczną [szt.];
Rozwój usług społecznych dla dzieci, rodzin i seniorów
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba dostępnych miejsc w żłobkach prowadzonych bądź dofinansowanych ze środków samorządu gminnego [szt.]; ▪ Liczba dostępnych miejsc w przedszkolach prowadzonych bądź dofinansowanych ze środków samorządu gminnego [szt.]; ▪ Liczba projektów/ inicjatyw zrealizowanych przez samorząd gminny na rzecz seniorów [szt.]; ▪ Liczba projektów zrealizowanych przez samorząd gminny ukierunkowanych na zapewnienie dostępu do usług w zakresie dobrostanu i zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży [szt.];

Źródło: Opracowanie własne.

Ocena stopnia realizacji zamierzeń zawartych w zapisach Strategii pozwoli na odniesienie się do tego co już zostało zrobione i określenie skuteczności, efektywności i wydajności dotychczasowych działań. Monitoring pozwala także na określenie ogólnego poziomu rozwoju jednostki samorządowej. Brak skuteczności we wdrażaniu zapisów Strategii lub przedwczesna realizacja celów jest impulsem do zmiany priorytetów w układzie celów oraz redefiniowania założeń.

5. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii

Podstawę prawną opracowania ewaluacji *ex ante* projektu Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 stanowi Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 324, 862), art. 10a. ust. 2., zgodnie z którym podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

Dokonano przeglądu elementów analizy SWOT, która jest, z jednej strony syntezą części diagnostycznej, a z drugiej strony diagnozuje szanse i zagrożenie jakie stoją przed procesem realizacji zapisów Strategii. Siła powiązań pomiędzy mocnymi stronami i szansami, które można ogólnie nazwać potencjałami oraz słabymi stronami i zagrożeniami, o charakterze wyzwań rozwojowych została wyrażona w czterostopniowej skali, którą zdefiniowano następująco:

- **silne powiązanie** – bezpośrednie powiązanie zdiagnozowanego potencjału/wyzwania rozwojowego z osiągnięciem poszczególnych celów strategicznych;
- **przeciętne powiązanie** – znaczące wykorzystanie/redukowanie potencjału/wyzwania przez dany cel strategiczny;
- **słabe powiązanie** – niewielki stopień wykorzystania/wzmocnienia potencjału lub eliminacji/redukcji wyzwania przez dany cel strategiczny;
- **brak powiązania.**

Tabela 7 Sposób prezentacji oceny powiązań

Ocena powiązań			
Silne +++	Przeciętne ++	Słabe +	Brak

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8 Matryca ewaluacyjna trafności, skuteczności i efektywności realizacji strategii

Nazwa	CEL I: Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego	CEL II: Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej	CEL III: Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych
MOCNE STRONY			
położenie na terenie subregionu Wielkopolski Wschodniej oraz relatywnie nieduża odległość od Konina, Włocławka, Torunia i Gniezna	+++	+++	++
rozbudowana sieć dróg lokalnych, w tym dróg pozostałych po działalności kopalni	+++	++	++
wysoka skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych	+++	+++	+++
ugruntowana współpraca z samorządami Aglomeracji Konińskiej 2030	+++	+++	+++
tradycja rolnicza: silne zakorzenienie w rolnictwie sprawia, że lokalna	+++	++	+

społeczność ma duże doświadczenie w prowadzeniu gospodarstw, co może być atutem przy rozwoju agroturystyki lub produkcji ekologicznej			
Targi Wierzy i Wikliny – ogólnopolskie i coroczne wydarzenie promujące gminę	+		+++
sieć ścieżek/ dróg rowerowych	++	+++	++
walory przyrodnicze	++	+++	++
brak ryzyka powodziowego na terenie gminy	+++	+++	+++
brak istotnych ograniczeń inwestycyjnych wynikających z przepisów o ochronie przyrody, etc.	+++	+++	++
tradycje górnicze	++	++	+++

SŁABE STRONY

szkody górnicze, w tym w zakresie krajobrazowym i gospodarki wodnej	+++	+++	++
brak rozwiązań retencyjnych, w tym małej retencji	+++	+++	
zaniedbania w zakresie melioracji wodnych	+++	+++	
niedostatki sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej	+++	+++	
niedostatki w zakresie rozwiązań niskoemisyjnych, w tym ekologicznych źródeł ciepła	+++	+++	+
niska świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie niskiej emisji oraz gospodarowania wodą i odpadami	+++	+++	+
ograniczona dostępność do połączeń autobusowych wynikająca z wysokich kosztów organizacji transportu publicznego	+++	+++	++
niska dostępność do uzbrojonych terenów inwestycyjnych	+++	+++	+
ograniczony dostęp do szybkiej sieci internetowej oraz niedostateczny poziom zdigitalizowania usług publicznych	++	+	+++
ograniczona dostępność do usług czasu wolnego, w tym rekreacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży	+	+	+++
ograniczona dostępność wsparcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi czy potrzebami w	+		+++

zakresie dobrostanu i zdrowia psychicznego			
ograniczona dostępność do usług czasu wolnego, w tym rekreacyjnych i sportowych dla seniorów			+++
niekorzystna struktura agrarna	+++	+++	+
niekorzystne warunki na rynku pracy (mała liczba ofert)	+++	++	++
znikoma ilość gospodarstw agroturystycznych	++	++	+
niski poziom zaangażowania społecznego	++	++	+++

SZANSE

potencjał turystyczny związany z górnictwem	+++	+++	++
potencjał inwestycyjny terenów górniczych	+++	+++	++
sieciowanie współpracy w subregionie dla wykorzystania dziedzictwa związanego z górnictwem	+++	++	+++
możliwe wsparcie z funduszu sprawiedliwej transformacji	+++	+++	++
fundusze wspierające inwestycje w alternatywne źródła energii, modernizację i rozbudowę infrastruktury drogowej, wdrażanie rozwiązań retencyjnych oraz gospodarki ściekowej	+++	+++	++
możliwość skorzystania ze środków transformacyjnych wpisanych do Strategii „Wielkopolska Wschodnia do 2040 r.”	+++	+++	++
rozwój nowych, zdalnych form świadczenia pracy	++	+++	++

ZAGROŻENIA

dalszy odpływ osób młodych i wykształconych	+++	+	++
rosnące koszty utrzymania infrastruktury gminnej	+++	+++	+++
rosnące koszty usług oświatowych	+	+	+++
coraz trudniejsze warunki prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce (np. niepewność prawa, skomplikowany system podatkowy, koszty energii konwencjonalnej itp.)	+++	++	++

niestabilna polityka fiskalna i monetarna państwa	+++	+++	+++
likwidacja miejsc pracy wynikająca z planowanego zamknięcia odkrywki węgla brunatnego w Tomisławicach	+++	+++	+++
uzależnienie wielu rodzin od jednego zakładu pracy (kopalni)	+++	++	+++
niewielki wpływ na sposób zagospodarowania terenów pokopalnianych (nie są one własnością gminy)	+++	+++	+++

Źródło: opracowanie własne.

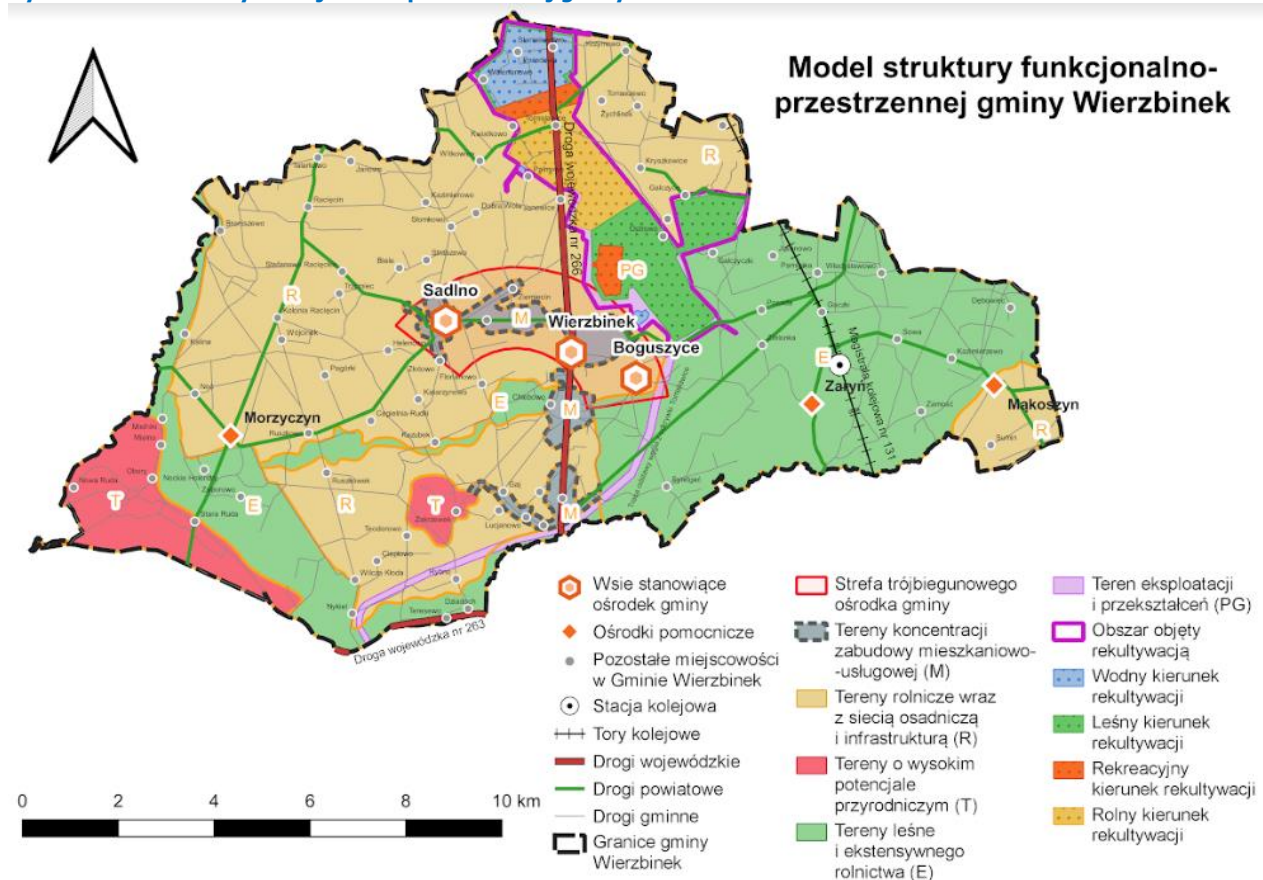
Wewnętrzna spójność celów strategicznych i zdiagnozowanych potencjałów oraz wyzwań rozwojowych powinna gwarantować sprawną realizację działań przewidzianych w Strategii. Horyzontalne ujęcie celów strategicznych, które przenikają się wzajemnie, wiąże niektóre elementy potencjałów i wyzwań z jednocześnie kilkoma celami strategicznymi. Cele strategiczne wskazane w projekcie Strategii w wysokim stopniu odpowiadają na stojące przed obszarem wyzwania rozwojowe. Każde ze zdiagnozowanych wyzwań znalazło rozwiązanie w celach Strategii, a część z nich, w więcej niż jednym celu strategicznym. Przeprowadzona analiza pozwala więc stwierdzić, że cele strategiczne i operacyjne odpowiadają na zdiagnozowane potencjały i wyzwania rozwojowe.

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jako obligatoryjny element strategii wskazuje na przestrzenny wymiar planowania rozwoju. Model jest przestrzennym obrazem wizji rozwoju gminy i powinien być rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni.

Obszar gminy Wierzbinek można podzielić na strefy zróżnicowane pod względem potencjalnych pełnionych funkcji i form użytkowania terenu, przedstawione na Ryc. 1.

Ryc. 1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wierzbinek

Źródło: opracowanie własne.

Strefy te to:

- tereny rolnicze z wiodącymi funkcjami produkcji rolnej, wraz z siecią osadniczą i infrastrukturą – obejmują większość terenu gminy, zwłaszcza część środkową oraz północną, rozdzielone terenem eksploatacji górniczej; do strefy tej zaliczyć należy też wschodni kraniec gminy, odznaczający się glebami wysokich klas (II-III) w okolicy Mąkoszyna i Sumina; tereny te są obecnie użytkowane rolniczo i nie przewiduje się zmian ich funkcji;
- tereny koncentracji zabudowy mieszkaniowo – usługowej w gminie znajdują się w miejscowościach: Wierzbinek, Sadlno, Chlebowo, Łysek, Morzyczyn, Zaryń i Mąkoszyn;
- teren eksploatacji i przekształceń jest położony w centralnej i północno – zachodniej części gminy, na złożu węgla brunatnego „Tomisławice” w osi wyznaczonej przez miejscowości Boguszyce – Tomisławice; na tym

obszarze prowadzona jest działalność związana z górnictwem odkrywkowym – w części południowej i wschodniej zwałowiska odkrywki, w części środkowej wkop z trwającą eksploatacją węgla; północna część tego obszaru stanowi natomiast kontynuację złoża, gdzie wciąż trwa działalność rolnicza; do strefy tej należy zaliczyć także trasę korytarza odstawy węgla oraz infrastruktury technicznej odkrywki „Tomisławice”, przecinającą gminę od złoża w kierunku południowo-zachodnim;

- tereny leśne i ekstensywnego rolnictwa położone są w obrębie Goplańsko – Kujawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z wiodącą funkcją utrzymania dotychczasowego sposobu zagospodarowania ziemi w formie gospodarki leśnej z możliwością dolesień na obszarach zajętych pod uprawy rolne; do strefy tej należy zaliczyć także obszary koncentracji łąk i pastwisk między miejscowościami Zielonka, Zaryń i Goczki;
- tereny o wysokim potencjale przyrodniczym, położone są w południowej części gminy, w dolinie Noteci; obejmują ekosystemy wodne, bagienne, łąkowe i leśne o kluczowym znaczeniu dla utrzymania funkcji doliny Noteci jako krajowego korytarza ekologicznego.

Tak opisana struktura przestrzenna, oparta na cechach fizjograficznych terenu i głównych powiązaniach komunikacyjnych kształtowała się w toku wielowiekowych dziejów osadnictwa i gospodarki na terenie gminy Wierzbinek. Jedynym istotniejszym wyłomem współczesnych dekad jest teren górniczy odkrywki „Tomisławice”, jednak po zakończeniu eksploatacji węgla i planowej rekultywacji teren ten zostanie niejako z powrotem włączony do pozostałych stref funkcjonalnych gminy. Jedynie wokół planowanego zbiornika wodnego może zostać ukształtowana nowa strefa funkcjonalna w zależności od sposobu użytkowania akwenu. Zaznaczyć przy tym należy, iż planowany zbiornik wodny może ulec zmniejszeniu (usytuowany może być w okolicach przełożonej drogi wojewódzkiej oraz budynku dawnej Szkoły Podstawowej w Tomisławicach). Zgodnie z informacjami przekazywanymi przez ZE PAK eksploatacja odkrywki „Tomisławice” może zakończyć się z końcem 2025 r. Wobec mniejszego obszaru wydobycia węgla brunatnego planowany zbiornik również ulegnie zmniejszeniu.

6.1 Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Gmina Wierzbinek odznacza się regularną siecią jednostek osadniczych, na którą składają się 24 sołectwa i 77 miejscowości. Poszczególne miejscowości są ludnościowo niewielkie, największe z nich, jak Wierzbinek, nie wyróżniają się wielkością i nie przekraczają 550 mieszkańców, a dominują sołectwa jeszcze mniejsze, w przedziale 100-300 mieszkańców, stąd też hierarchia ośrodków nie wynika z ich wielkości, a raczej z koncentracji funkcji, opisanych w rozdz. 6.4. Warto zauważyć, że w Wierzbinku nie ma szkoły podstawowej, ośrodka zdrowia, poczty – placówki te mieszczą się zaś w Sadlnie. W ten sposób Sadlno, choć nie należy do największych miejscowości w gminie, stanowi niejako dopełnienie ośrodka gminnego. W Wierzbinku mieści się 9 placówek świadczących różnego rodzaju usługi i funkcje publiczne, w Sadlnie 8.

Zespół położonych w odległości 2,5 km od siebie wsi Wierzbinek i Sadlno stanowią usługowo-administracyjne centrum gminy. Z drugiej strony zespół ten dopełniają Boguszyce z 4 rodzajami usług publicznych. Te 3 miejscowości stanowią więc trójbiegunowy ośrodek gminy. Do innych miejscowości obsługujących do najmniej 2 funkcje należą Morzyczyn, Mąkoszyn i Zaryń – są to ośrodki pomocnicze.

Wierzbinek, Sadlno oraz Zaryń prezentują bardziej skupione formy zabudowy. Pozostałe miejscowości są rozciągnięte wzdłuż dróg, zaś na glebach najkorzystniejszych dla rolnictwa rozwinęły się luźno rozrzucone siedliska.

6.2 System powiązań przyrodniczych

Podstawowe elementy systemu przyrodniczego gminy to: rynna goplańska, której północny odcinek stanowi kanał Warta – Gopło i jezioro Gopło, kompleks leśny Zielonka – Posada – Mąkoszyn, dolina równoleżnikowa rzeki Noteć, przebiegająca wzdłuż południowej granicy gminy, obszary rolne, łąki i lasy.

Ponad 1/3 obszaru gminy Wierzbinek (54,28 km²) obejmuje Goplańsko-Kujawski Obszar Chronionego Krajobrazu. Są to tereny położone na obrzeżach gminy od strony zachodniej wzdłuż kanału Warta – Gopło, od strony południowej wzdłuż rzeki Noteć, a także wschodnia część gminy w okolicach Zarynia.

Południowa część gminy znajduje się także w granicach korytarza o znaczeniu krajowym Sieci Ekologicznej ECONET, którego oś przebiega wzdłuż doliny Noteci. Sieć ta stanowi wieloprzestrzenny system obszarów węzłowych, najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju. Korytarze ekologiczne stanowią element wiążący obszary węzłowe i zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie całego systemu terytorialnego.

Najważniejszą rolę dla właściwego funkcjonowania i zachowania równowagi środowiska pełnią wszystkie powierzchnie naturalne – środowiskotwórcze, a więc lasy, wody, torfowiska, bagna, łąki, tereny zadrzewione.

6.3 Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Kluczową osią komunikacyjną na terenie Gminy jest droga wojewódzka nr 266 relacji Ciechocinek - Służewo - Radziejów - Sompolno - Konin. Poza tym wzdłuż południowego skraju gminy przebiega droga wojewódzka nr 263 relacji Słupca – Ślesin – Sompolno – Kłodawa - Dąbie. Drogi te łączą się poza obszarem gminy w ramach obwodnicy Sompolna.

Główna sieć dróg wewnątrzgminnych tworzona jest przez drogi powiatowe i gminne.

Drogi powiatowe przebiegają przez teren gminy Wierzbinek na trasach:

- nr 3190P (droga powiatowa 3189P - Skulsk - Wilcza Kłoda - Włodzimiera – Kolonia Warzymowska - Koszewo - Morzyczyn - droga powiatowa 3191P);
- nr 3191P (Nowa Wieś) granica województwa - Talarkowo - Racięcín - Morzyczyn - Stara Ruda - Leśnictwo - droga wojewódzka 263);
- nr 3192P (droga powiatowa 3191P - Racięcín - Sadlno - droga powiatowa 3193P);
- nr 3193P (droga powiatowa 3191P - Morzyczyn - Ruszkowo - Sadlno - Wandzinowo - droga wojewódzka 266);
- nr 3194P (Nowa Wieś) granica powiatu konińskiego – Witkowice -Tomisławice - droga wojewódzka 266);
- nr 3195P (droga wojewódzka 266 - Tomisławice - Tomaszewo – granica województwa (Gradowo Nowe);
- nr 3197P (droga wojewódzka 266 - Wierzbinek - Boguszyce – Posada -Zaryń - Mąkoszyn - granica województwa (Sierakowy);
- nr 3198P (droga wojewódzka 266 - Łysek - Zielonka - droga pow. 3197P);
- nr 3199P (droga powiatowa 3197P - Mąkoszyn - granica powiatu kolskiego (Janowice);

- nr 3200P (droga powiatowa 3197P -Zaryń - Ośno Podleśne - Ośno Górne – Wierzbie - droga wojewódzka 263);
- nr 3175P (droga powiatowa 3197P - Władysławowo - granica województwa (Krogulec).

Według danych GUS w 2022 roku długość gminnych dróg publicznych o nawierzchni twardej wynosiła 141 km, o nawierzchni twardej ulepszonej 138,7 km oraz o nawierzchni gruntowej 22,1 km.

Magistrala kolejowa nr 131 Chorzów Batory – Herby Nowe – Inowrocław – Gdynia ze stacją w Zaryniu mimo ogromnego potencjału nie pełni funkcji transportowych w układzie gminy z uwagi na brak obsługi pociągami pasażerskimi na linii oraz brak infrastruktury do obsługi transportu towarowego.

Obecnie na terenie gminy Wierzbinek istnieje 23 km dróg i ścieżek rowerowych i pieszo - rowerowych w tym 11 km pod zarządem Gminy Wierzbinek i 12 pod zarządem Powiatu Konińskiego.

Kluczowe znaczenie ma droga dla rowerów łącząca Wierzbinek z Sompolnem.

Poza tym drogi rowerowe lub pieszo rowerowe obejmują odcinki Wierzbinek-Sadlno-Ruszków, Teresewo-Nykiel, Wierzbinek-Janowice, Sadlno-Morzyczyn, Leśnictwo-Stara Ruda-Morzyczyn-Talarkowo. Droga taka ma powstać też w relacji Boguszyce-Zaryń. Realizowane są więc sukcesywnie kolejne odcinki, które trzeba połączyć w spójną całość.

6.4 Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Układ osadniczy gminy zdominowany przez małe miejscowości i rozproszoną zabudowę jest niekorzystny dla rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej.

Miejscowości takie jak Nykiel, Teresewo czy Łysek znajdują się w bezpośrednim oddziaływaniu Sompolna jako większego ośrodka obsługi o charakterze miejskim.

W 2021 r. mieszkańców gminy Wierzbinek zaopatrywały trzy stacje uzdatniania wody zlokalizowane w miejscowości Wierzbinek, Racięcín i Zaryń. Administruje nimi Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o. o. (PGK) z siedzibą w Wierzbinku.

Stopeción zwodociągowania gminy wynosi ponad 98,5%.

Poszczegółne ujęcia wody zaopatrują w wodę mieszkańców przyległych okolic i tak:

- hydrofornia Wierzbinek - Chlebowo – zaopatruje miejscowości: Wierzbinek, Chlebowo, Boguszyce, Boguszyckie, Sadlno, Ziemięcín, Tomisławice, Krzyszkowice, Galczyce, Kwiatkowo, Walerianowo, Palmowo, Stanisławowo, Tomaszowo, z wyłączonego wodociągu w Łysku dostarcza wodę do miejscowości: Synogać, Gaj, Zielonka i 50% gospodarstw m. Łysek;
- hydrofornia w Zaryniu - Zaryń, Zamość, Mąkoszyn, Goczki, Sumin, Bratki, Zielonka, Posada, Synogać, częściowo Łysek, Chlebowo, Gaj, Dębowiec, Kazimierzewo;
- hydrofornia w Racięcínie – Racięcín, Kol. Racięcín, Stara Ruda, Wilcza Kłoda, Morzyczyn, Kalina, Broniszewo, Zaborowo, Ruszkowo, Ruszkówek, Janowo, Talarkowo, Słomkowo, Straszewo, Pagórki, Witkowice, Walerianowo, Helenowo, Wójcinek, Teresewo, Nykiel, Kazimierowo.

W 2023 r. wybudowano nową hydrofornię w Łysku.

W 2010 r. wybudowano biologiczną modułową oczyszczalnię ścieków w Wierzbinku i Sadlnie w 2012 r. . W 2024 r. zakończono budowę nowej oczyszczalni w Wierzbinku , która zastąpiła funkcjonowanie dwóch kontenerowych.

Tylko w tych dwóch miejscowościach została wykonana kanalizacja sanitarna z przepompowniami o łącznej długości 10,97 km. Dostęp do sieci kanalizacyjnej ma tylko 7,6% mieszkańców gminy. W planach jest jeszcze budowa kanalizacji sanitarnej w Chlebowie, Łysku, Boguszycach i Synogaci.

Dla pozostałych miejscowości, z uwagi na duże rozproszenie zabudowy mieszkaniowej zaleca się użytkowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie Gminy Wierzbinek występują napowietrzne linie energetyczne średniego napięcia oraz napowietrzna linia 220 KV, GPZ Pątnów – Włocławek, biegnącą w kierunku Olsztyna. Jest to własność Polskich Sieci Energetycznych S.A. w Warszawie.

Przez teren Gminy Wierzbinek przebiegają dwie trasy rurociągów naftowych: „Przyjaźń” (na trasie: Teresewo – Nykiel – Wilcza Kłoda – Obory) i „Żółwieniec – Kopalnia Góra” (trasą: Obory – Morzyczyn – Racięcín).

Administracyjne centrum gminy stanowi Urząd Gminy Wierzbinek. W tej miejscowości mieszczą się także jednostki organizacyjne gminy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Administracja Placówek Oświatowych.

Urząd pocztowy obsługujący gminę mieści się w Sadlnie.

W 2022 roku na terenie Gminy Wierzbinek funkcjonowało pięć szkół podstawowych, jedno przedszkole, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Sadlnie prowadzony przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Wierzbinek oraz filia Szkoły Muzycznej I stopnia z Radziejowa, której siedzibą jest zabytkowy pałacyk znajdujący się w Wierzbinku.

Jednostki oświatowe, których organem prowadzącym jest Gmina Wierzbinek to:

- Gminne Przedszkole w Wierzbinku „Żabka”;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Boguszycach;
- Szkoła Podstawowa im. Biskupa Romana Andrzejewskiego w Morzyczynie;
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Sadlnie;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zakrzewku;
- Szkoła Podstawowa w Zaryniu.

Jest to rozbudowana sieć małych placówek. Do szkół podstawowych uczęszczało w roku szkolnym 2022/2023 łącznie 540 uczniów skupionych w 42 oddziałach. Średnia liczebność oddziału (klasy) wynosiła więc 13 osób.

Na terenie gminy Wierzbinek funkcjonują dwa ośrodki zdrowia, w miejscowości Mąkoszyn i Sadlno. W gminie Wierzbinek nie ma aptek natomiast istnieją dwa punkty apteczne w miejscowości Sadlno i Wierzbinek.

W gminie działa 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: Boguszyce, Broniszewo, Tomisławice (w trakcie likwidacji), Synogać, Mąkoszyn, Sadlno, Morzyczyn, Racięcín, Wierzbinek, Stara Ruda, Wilcza Kłoda i Ziemięcín.

Jednostki te mają szczególną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa ludności, a ich siedziby pełnią szczególne funkcje związane z integracją społeczną.

Na terenie Gminy Wierzbinek funkcjonują placówki kultury: Gminny Ośrodek Kultury w Wierzbinku i Gminna Biblioteka Publiczna w Wierzbinku oraz prowadzone przez nią „Kino za rogiem” w Boguszycach. Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi filie w Morzyczynie, Sadlnie i Zaryniu.

W Boguszycach wybudowano Halę Sportową.

Poza tym na infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w gminie składają się:

- kompleks boisk Orlik w Sadlnie;
- stadion sportowy w Chlebowie;
- sale gimnastyczne w szkołach wraz z boiskami szkolnymi;
- otwarta strefa aktywności, którą tworzą siłownie zewnętrzne;
- place zabaw.
- ścieżki rowerowe, opisane w rozdz. 6.3.

7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Istotnym elementem w tym przypadku będą – z uwagi na skalę i następstwo dokumentów strategicznych – zapisy z modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Aglomeracji Konińskiej, w skład której wchodzi gmina Wierzbinek. Zapisy dotyczące terenu gminy będą włączone do niniejszego rozdziału.

7.1 Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Głównym kierunkiem działania w niniejszym zakresie powinno być wprowadzanie zasad zrównoważonego rozwoju tak, aby doprowadzić do stanu środowiska, który będzie można uznawać za pożądany i zapewniający bezpieczną egzystencję społeczności lokalnej oraz stabilne funkcjonowanie przyrody. Podstawowym narzędziem dla realizacji postulatów ochrony przyrody i kształtowania środowiska jest planowanie przestrzenne.

W stosunku do obszarów i obiektów chronionych (OChK, pomniki przyrody) wskazuje się konserwatorsko – pielęgnacyjny kierunek działań, mający na celu zachowanie najcenniejszych zasobów. Niezbędne jest sumienne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.

Wobec lasów i zieleni publicznej wskazuje się na potrzebę ich odnowy, wzbogacania stanu gatunkowego, ochrony stosunków wodnych.

Na pozostałych obszarach powinny dominować działania twórcze, ukierunkowane na:

- wprowadzenie zielonych ciągów jako łączników ekologicznych;
- uzupełnienie zieleni w obszarach zurbanizowanych;
- racjonalizację wykorzystania i zagospodarowania zasobów wodnych;
- kontynuowanie działań związanych z utrzymaniem parków dworskich w dobrym stanie;
- wprowadzanie zalesień i zadrzewień.

W ramach zapisów szczegółowych:

W działaniach inwestycyjnych i przestrzennych (w zagospodarowaniu przestrzennym) wprowadza się - do uregulowania w planie ogólnym i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego:

- określenie wymaganej powierzchni terenów biologicznie czynnych na działkach zabudowy mieszkaniowej, usługowej, pod inną działalność gospodarczą;
- ograniczenia maksymalnej wysokości zabudowy z uwagi na uwarunkowania przestrzenno-krajobrazowe,
- ograniczenia intensywności zagospodarowania (wielkości działek, procent zabudowy).

W kontekście potrzeby dbałości o stan zasobów wodnych na obszarze deficytowym, zagrożonym suszą jak gmina Wierzbinek, w celu przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych, odpowiedniego reagowania oraz adaptacji do zmian klimatu, niezbędne wydaje się wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie

inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji, a także wprowadzenie standardów pielęgnacji zieleni na terenach komunalnych. Standardy takie mogą stać się inspiracją dla innych dysponentów terenów zieleni.

Rozwijać należy wspólną politykę ekologiczną gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym we współpracy z ZE PAK i Wodami Polskimi, w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki. Rozwój gospodarczy terenu winien być ukierunkowany w oparciu o naturalne i przywrócone na terenach pokopalnianych walory przyrodnicze i środowiskowe z jednoczesną dbałością o zachowanie bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.

Rozwijany powinien być zaproponowany w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ system lądowych, wodnych i powietrznych korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych. Warto wykorzystać tereny w obrębie korytarzy ekologicznych dla upraw rolnych i leśnych, wbudowując je w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, łącząc te elementy zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi spinającymi poszczególne miejscowości i obszary Aglomeracji Konińskiej.

Poza tym rekomenduje się:

- wprowadzenie zieleni podkreślającej cechy krajobrazowe;
- utrzymanie układu terenów otwartych;
- ochronę zieleni cmentarnej stanowiącej skupisko głównie zieleni wysokiej na terenie cmentarzy czynnych (ZC) i nieczynnych (ZCn);
- ochrona obszarów ogrodów działkowych i terenów zielonych towarzyszących obiektom sportu i rekreacji, stanowiących uzupełnienie powierzchni biologicznie czynnej;
- ochronę bagien i torfowisk, które powinny być zachowane jako naturalne obszary retencji wód;
- ochronę istniejącego systemu rowów melioracyjnych;
- osiągnięcie i utrzymanie II klasy czystości wód w jeziorach i ciekach;
- optymalizację ruchu samochodowego, ograniczenie ciężkiego transportu samochodowego.

Rozwiązania prośrodowiskowe w skali mikro:

Kluczowe zmiany w otoczeniu zaczynają się często od rozwiązań w małej skali. Nie każdy zresztą użytkownik przestrzeni jest w stanie mieć wpływ na zagospodarowanie większego terenu, natomiast niemal każdy ma wpływ na swoje sąsiedztwo, miejsce, w którym żyje. Chodzi o rozwiązania takie jak:

- promocja bioróżnorodności, w tym unikanie monokultur, promocja tradycyjnych sposobów użytkowania ziemi (w typie przydomowych ogrodów), sadzenie kwiatnych łąk zamiast trawników;
- stosowanie powierzchni przepuszczalnych ze żwiru/pospółki, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych, a tam, gdzie to możliwe – odbukowywanie i odbetonowanie;

- zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowolniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.);
- zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych wodą deszczową – przy budynkach mieszkalnych, ale także w sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej;
- zakładanie oczek wodnych i suchych potoków w przestrzeniach publicznych i w przydomowych ogrodach;
- wykorzystywanie materiałów z recyklingu w tworzeniu ogrodów, przestrzeni wspólnej;
- zapewnienie większej dostępności do pojemników na odpady w przestrzeni publicznej.

7.2 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,

Ustala się:

- kierunek ochrony zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego: wartościowych układy ruralistycznych (wsi), obiektów zabytkowych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych.

Rekomenduje się:

- wykorzystanie obiektów, które utraciły historyczne funkcje, przez przystosowanie ich do nowych, współczesnych potrzeb;
- po zakończeniu działalności wydobywczej rekomenduje się pozostawienie elementu dziedzictwa przemysłowego wyeksponowanego w widocznym, dobrze dostępnym miejscu w gminie jako śladu istotnych procesów gospodarczych o wymiarze przestrzennym, jakie zachodziły w ostatnich dekadach.

7.3 Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Gmina Wierzbinek, zgodnie z zapisami w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ gmina (PZPWW) stanowi część strefy niskiej intensywności procesów osadniczych. W przypadku tego rodzaju obszarów preferowanym kierunkiem jest rozwój istniejących jednostek osadniczych, uwzględniających potrzeby ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina jest areną spadku liczby ludności i prognozy GUS przewidują dalszy spadek do wielkości:

- 6 237 w 2030 roku;
- 5 351 w 2040 roku
- 4 465 w 2050 roku.

Obliczone w myśl § 3. ust. 2, 3, 6 i 8 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów w takiej sytuacji, dla wielkości gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w perspektywie 20-letniej, a więc roku 2043 wynosi 26 116 m² powierzchni użytkowej. Przy wzięciu pod uwagę

wskazywanej perspektywie powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca (40 m²) i średniej wielkości gospodarstwa domowego = 3 osoby, zgodnie z rysującymi się trendami, oznacza to zapotrzebowanie na lokalizację około 218 120-metrowych domów wolnostojących. Zakładając średnią powierzchnię działki 600 m², oznacza to zapotrzebowanie na 130 800 m², a więc nieco ponad 13 ha terenów budowlanych pod zabudowę mieszkaniową (niekoniecznie typu greenfield, gdyż można przyjąć, że część zabudowy powstanie po przekształceniu terenów o innym sposobie użytkowania). Tej wielkości potrzeby można zbilansować w skali gminy w ramach rezerw w istniejących i dotychczas wyznaczonych terenów mieszkaniowych.

Z uwagi na niewielkie wielkości miejscowości w gminie oraz dominację zabudowy rozproszonej potrzebna jest odpowiednia polityka przestrzenna samorządu nakierowana na roztrópną koncentrację funkcji mieszkaniowej i usługowej w obszarach najbardziej dostępnych komunikacyjnie oraz niekolidujący z nimi rozwój innych funkcji turystycznej tak, aby skala miejscowości czyniła opłacalną działalność sklepów i innych placówek obsługi. Powinno się więc unikać powstawania zabudowy parterowej, pawilonowej, zwłaszcza przy głównych ciągach komunikacyjnych, a prowadzić do wytwarzania pierzei zabudowy o wyrównanych gabarytach.

Ustalenia szczegółowe:

- dla terenów zwartej zabudowy o powierzchni przekraczającej 2 ha należy opracować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;
- w kształtowaniu zwartych terenów zabudowy mieszkaniowej należy uwzględniać potrzeby mieszkańców w zakresie usług, rekreacji, wytwarzania więzi sąsiedzkich, tworząc odpowiednie ramy przestrzenne dla tych funkcji;
- w kompozycji przestrzennej układu zabudowy o znacznej powierzchni należy unikać stosowania jednego schematu dla całego terenu, na rzecz niewielkich zespołów o różnicowanych układach parcelacji i zabudowy;
- dla obszarów przestrzeni publicznych (placze, miejsca rekreacji i sąsiedztwo usług) należy określać zasady kształtowania ładu przestrzennego;
- w strukturze przestrzennej terenów zabudowy mieszkaniowej należy przewidywać możliwość lokalizacji niewielkich zakładów produkcyjnych typu rzemieślniczego, zapewniając dla nich dogodną lokalizację nie kolidującą z funkcją mieszkalną;
- nowo wydzielane działki budowlane przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wolnostojącą powinny mieć powierzchnię nie mniejszą niż 600m², a pod zabudowę mieszkaniowo-usługową nie mniejszą niż 800m², przy szerokości frontu nie mniejszej niż 18 m;
- dopuszcza się wydzielanie pojedynczych działek o mniejszej powierzchni i szerokości frontu na terenach zabudowanych w przypadkach uzasadnionych względami własnościowymi i funkcjonalno- przestrzennymi;
- działki budowlane muszą mieć zapewniony dostęp do drogi publicznej;
- w obszarach o ukształtowanej siatce ulicznej powinno mieć miejsce wytwarzanie kwartałów zabudowy i rozwój „do środka” – unikanie ekstensywnego zagospodarowania, pozostawiania niewykorzystanych działek, nieużytków o ile nie mają służyć bioróżnorodności;
- należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych.

Rekomendacje:

- tworzenie miejsc spotkań w poszczególnych miejscowościach odpowiadających potrzebom różnych grup i pokoleń, umożliwiającą swobodną aranżację wyposażenia, także kształtowanie placówek wielofunkcyjnych umożliwiających integrację społeczności lokalnej, zwłaszcza integrację międzypokoleniową, przekaz tradycji, wzajemne uczenie się;
- zachowanie odrębności przestrzennej poszczególnych miejscowości;
- wyznaczanie i respektowanie czytelnych granic terenów zabudowanych i otwartych.

Wzrastający poziom życia i coraz większe znaczenie przywiązywane do jakości życia, w tym do czasu wolnego, wymaga zwrócenia uwagi na jakość zagospodarowania przestrzennego, w tym estetykę zabudowy, zagadnienia dostępności, ergonomii. Prócz zagadnień wymaganych prawem, należy dążyć do:

- estetyzacji zabudowy i zagospodarowania terenu;
- integrowania zabudowy z krajobrazem poprzez wprowadzanie wysokiej zieleni przydomowej;
- kultywowania rozwiązań regionalnych, stanowiących dziedzictwo kulturowe;
- używania w miarę możliwości materiałów lokalnych;
- identyfikacji dobrych praktyk i ich upowszechniania.

Szczególne zasady zagospodarowania terenów rekreacji, w tym rekreacji indywidualnej – zagrożeniem dla utrzymania atrakcyjności turystycznej obszaru jest degradacja walorów krajobrazowych przez niekontrolowaną zabudowę mieszkaniową i letniskową oraz nadmierną eksploatację środowiska. Ustala się:

- wyznaczanie zwartych przestrzennie, właściwie zagospodarowanych (w sposób ograniczający presję na środowisko) kompleksów usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną na przykład związaną ze sportami wodnymi;
- ograniczenie ekspansji usług turystyki wokół jezior oraz innych zbiorników i cieków wodnych do lokalizacji opartych o istniejące miejscowości.

Rekomenduje się czytelne ramy przestrzenne dla zabudowy letniskowej indywidualnej:

- bezwzględne wykluczenie zabudowy letniskowej w formach rozproszonych, stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie.

7.4 Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

Na terenie gminy nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

7.5 Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Na terenie gminy planuje się lokalizację inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym. Należą do nich będą:

- zadania z zakresu rozbudowy układu komunikacyjnego i poprawy jego stanu technicznego;
- zadania z zakresu gospodarki odpadami i gospodarki ściekowej;
- zadania służące poprawie zaopatrzenia w energię elektryczną;

- rehabilitacja zdegradowanych obszarów i obiektów zabytkowych oraz objętych ochroną konserwatorską;
- zadania związane z poprawą bezpieczeństwa ludności, poprawą warunków lokalowych oświaty i służby zdrowia oraz budowa boisk sportowych.

Szersze omówienie zasad lokalizacji poszczególnych rodzajów sieci czy obiektów, mających oddziaływanie przestrzenne w skali gminy, zawarte jest w innych punktach niniejszego rozdziału.

7.6 Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Przyjmuje się, że transport samochodowy pozostanie zasadniczym środkiem w obsłudze powiązań wewnątrz gminy i z obszarami przyległymi. Z tego względu, celem osiągnięcia odpowiednich standardów i zmniejszenia uciążliwości ruchu wskazuje się:

- przystosowanie dróg wojewódzkich nr 263 i 266 do klasy technicznej G;
- kontynuację modernizacji sieci dróg powiatowych i gminnych w celu dostosowania do standardów technicznych Z lub L;
- przeciwdziałanie obudowie dróg wojewódzkich ciągami zabudowy mieszkaniowej z bezpośrednimi zjazdami indywidualnymi na te drogi;
- włączanie istniejących i nowych układów zabudowy do drogi wojewódzkiej poprzez drogi obsługujące (serwisowe) usytuowane wzdłuż jej pasa drogowego, ze skrzyżowaniami w odległościach określonych przez przepisy szczególne;
- wykorzystywanie w szerszym zakresie dróg wewnętrznych do obsługi nowoprojektowanych zwartych układów zabudowy;
- droga gminna projektowana po stronie wschodniej odkrywki Tomisławice, łącząca miejscowości Kryszkowice i Boguszyce ma posiadać parametry techniczne drogi powiatowej (klasa L);
- w obszarach zabudowanych, a także wzdłuż tras poruszania się większych liczb pieszych i rowerzystów należy wprowadzać urządzenia bezpieczeństwa ruchu na jezdniach, w miarę możliwości tworząc strefy ruchu uspokojonego;
- w zakresie dróg pieszych i rowerowych priorytetem powinna być budowa tego rodzaju traktów (lub dróg czy pasów pieszo-rowerowych) na odcinkach największego natężenia ruchu i kolizji różnych grup użytkowników dróg (gdzie piesi i rowerzyści są słabszymi w stosunku do zmotoryzowanych);
- drogi piesze i rowerowe powinny być następnie łączone w celu wytworzenia spójnej sieci połączeń głównych źródeł ruchu i atrakcji gminy;
- zakłada się częściowe wykorzystanie dawnych tras kolei wąskotorowej dla realizacji dróg pieszo-rowerowych.

Z uwagi na występowanie na obszarze gminy Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 151 Turek-Konin-Koło, należy uporządkować gospodarkę ściekową przez:

- rozwój systemów kanalizacji sanitarnej na obszarach o wystarczającej gęstości odbiorców,

- wyposażenie w przydomowe oczyszczalnie ścieków zabudowy położonej poza docelowym zasięgiem sieci kanalizacyjnej.

Projektuje się gazociąg wysokiego ciśnienia z Sompolna do Wierzbinka ze stacją redukcyjno-pomiarową w Wierzbinku. Adaptuje się przebieg gazociągu z dotychczasowego Studium uwarunkowań.

7.7 Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- obszary dopuszczalnej lokalizacji odnawialnych źródeł energii – fotowoltaiki, o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, wskazane w dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzbinek² (oznaczone na rysunku studium oznaczeniem R/E) powinny być odpowiednio przeniesione do sporządzanego Planu ogólnego;
- nie wskazuje się nowych terenów lokalizacji elektrowni wiatrowych do czasu trwałego uregulowania ustawowego zagadnień lokalizacji tego rodzaju źródeł energii.

7.8 Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Na terenie gminy nie rekomenduje się i nie wskazuje lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

7.9 Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Ustala się:

- zachowanie i ochronę zespołów gleb o najwyższej i wysokiej bonitacji na terenie całej gminy z preferowaniem wprowadzenia intensywnych upraw ekologicznie czystych;
- zakaz likwidacji zieleni, zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
- kompleksowe prowadzenie zalesień terenów wytypowanych w „Projekcie granicy polno-leśnej dla gminy Wierzbinek”³ granic polno – leśnych, celem uzyskania ciągłości przestrzennej obszarów leśnych, łączenie enklaw leśnych w zwarte obszary leśne;
- ograniczanie rozwoju zabudowy jednorodzinnej nie związanej z pracą na rzecz rolnictwa na terenach poza obszarami zabudowanymi.

Należy utrzymać w dotychczasowym użytkowaniu tereny łąk i pastwisk (RZ) celem zachowania różnorodności biologicznej.

Rekomenduje się również:

- uzupełnienie zadrzewień o charakterze ekologicznym i krajobrazowym, glebochronnym, wiatro- i wodochronnym, poprzez wprowadzenie zadrzewień śródpolnych oraz wzdłuż dróg;

² Uchwała nr XLII/409/23 Rady Gminy Wierzbinek z dnia 6 czerwca 2023 r.

³ Opracowanie Wojewódzkiego Biura Geodezji i Trenów Rolnych w Koninie – Pracownia Projektów Urzędniowo Rolnych

- przebudowę drzewostanów przez wprowadzenie gatunków lasotwórczych (brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy – w zależności od charakteru siedlisk);
- na terenach atrakcyjnych krajobrazowo wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i rolnictwa ekologicznego.

7.10 Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Ustala się:

- współpracę ze Starostą Konińskim przy identyfikacji oraz opracowaniu powiatowego programu rekultywacji i zalesienia zdegradowanych gleb;
- rekultywację terenów pogórnich odkrywki Tomisławice w kierunku rolnym, leśnym, wodnym oraz rekreacyjno-sportowym, zgodnie z wymogami określonymi w decyzji o ustaleniu kierunków rekultywacji;
- rekultywację terenów wydobywania kruszywa naturalnego (PE) w kierunku rolnym, leśnym i wodnym.

Na terenach obejmujących obszar górniczy i teren trasy odstawy węgla dopuszcza się w ramach istniejącej zabudowy remonty, przebudowę, rozbudowę i nadbudowę istniejących obiektów do czasu wykupu gruntów przez zakład górniczy.

Zgodnie z aktualnie przekazywanymi przez ZE PAK informacjami eksploatacja odkrywki „Tomisławice” zakończy się na 5 lat przed upływem ważności koncesji, tj. do końca 2025r. Stopniowo wygaszana eksploatacja węgla brunatnego to konieczność przeprowadzenia daleko idących transformacji gospodarczych oraz rekultywacji terenów poeksploatacyjnych – przystosowania do nowych zadań.

Po zakończeniu eksploatacji węgla brunatnego ustala się zmianę przeznaczenia lub rozbiórkę obiektów budowlanych, obiektów infrastruktury technicznej, technologicznej i komunikacyjnej zbędnych do wykonywania działalności zakładu górniczego, zgodnie z decyzją o kierunkach rekultywacji.

Dopuszcza się budowę urządzeń wodnych i drogowych służących rekultywacji.

Projekt rekultywacji zwałowiska zewnętrznego odkrywki „Tomisławice” zakłada powstanie terenów leśnych o powierzchni 110 ha. Zalesianie zwałowiska trwa od 2021 r.

Planowany jest również zbiornik końcowy po odkrywce, o powierzchni lustra wody 236 ha⁴, którego wykorzystanie może być przedmiotem dalszych decyzji. Powinno się zbiornik i przyległe otoczenie objąć planem miejscowym, a także koncepcją zagospodarowania brzegów obejmującą nieruchomości gminne tak, aby zapewnić swobodny dostęp do brzegów akwenu.

⁴ Trudno stwierdzić, czy realizacja zbiornika w zamierzonym kształcie dojdzie do skutku z uwagi na plany wcześniejszego zakończenia wydobywania w stosunku do określonych w koncesji i niezrealizowanie w pełni ruchu zakładu górniczego w terenie – niezajęcie pod odkrywkę części obszarów, na których zaplanowany został zbiornik

8. Obszary strategicznej interwencji

8.1. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

W *Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku* wskazano obszary strategicznej interwencji, które wymagają szczególnej uwagi w trakcie wdrażania działań przewidzianych w dokumencie. Ze względu na położenie gminy Wierzbiniek na terenie Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego w trakcie formułowania celów i kierunków działań w Strategii wzięto pod uwagę kluczowe kierunki działań zdefiniowane dla tego obszaru. Zgodnie z zapisami *Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku*: „Ze względu na wyczerpywanie złóż kopalin obszar ten wymaga wdrożenia działań restrukturyzacyjnych ukierunkowanych na określenie nowych funkcji dla zlokalizowanych na tym obszarze terenów poprodukcyjnych i pogórnicznych oraz ukierunkowania przemysłu na produkcję innych nośników energii. Szczególnych szans należy upatrywać w rozwoju alternatywnych źródeł energii, zwłaszcza energetyki geotermalnej i wodoru. Rozwój innych specjalizacji, niezwiązanych bezpośrednio z przemysłem paliwowo-energetycznym, pozwoli wykorzystać atuty położenia tego obszaru. Ponadto należy podjąć działania rekultywacji terenów po odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego”.

Dodatkowo, bazując na zapisach SOR oraz KSRR gminę Wierzbiniek zaliczono do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją. W trakcie formułowania celów i kierunków działań w Strategii wzięto pod uwagę kluczowe kierunki działań zdefiniowane dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

8.1.1 Wschodni obszar funkcjonalny

Zgodnie ze *Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 r.*, przyjętą uchwałą nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r., na podstawie wskazania w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wierzbiniek stanowi część Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego (WOF) obejmującego subregion koniński (M. Konin oraz powiaty: koniński, kolski, słupecki i turecki). Dla WOF wskazano następujące kluczowe kierunki działań w ramach poszczególnych celów Strategii (s. 100-101):

I. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:

- przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych;
- restrukturyzacja i modernizacja gospodarki WOF, tworzenie alternatyw gospodarczych (opartych np. na OZE, wodorze) oraz specjalizacji niezwiązanych bezpośrednio z przemysłem paliwowo-energetycznym, m.in. budowa proinnowacyjnego Parku Przemysłowo–Technologicznego Aglomeracji Konińskiej;
- rozwój i podniesienie atrakcyjności terenów inwestycyjnych przez zintegrowane działania promocyjne, a także racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie terenów poprodukcyjnych i pogórnicznych;
- zachowanie i rozwój potencjału rolnictwa, ochrona gruntów rolnych, wdrażanie programów kompensacyjnych dla sektora rolniczego z tytułu działalności kopalni;
- poprawa sytuacji na rynku pracy przez stworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy;

- podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, stworzenie warunków do kształcenia ustawicznego szczególnie w przypadku pracowników odchodzących z sektora paliwowo-energetycznego tak, aby w nowych miejscach pracy mogli w jak największym stopniu wykorzystywać swoje wcześniej zdobyte umiejętności i doświadczenie zawodowe;
- II. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, poprawa dostępu do usług społecznych i ich jakości, w tym usług i infrastruktury zdrowotnej, usług opiekuńczych i senioralnych;
 - rozwój funkcji turystycznych w oparciu o walory georóżnorodności środowiska WOF;
 - wzmacnianie społeczności lokalnych i tożsamości lokalnej, m.in. przez wykorzystanie dorobku i doświadczenia funkcjonujących na tym obszarze Lokalnych Grup Działania;
- III. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:
- rozbudowa infrastruktury transportowej, budowa/przebudowa sieci dróg krajowych i wojewódzkich położonych na obszarze WOF, m.in. DK 25, 72, 92, ułatwienie przepływów towarów w kierunkach północ-południe i wschód-zachód powiązanych z autostradą A2;
 - rozwój infrastruktury kolejowej, budowa węzła kolejowego oraz rozważenie budowy sieci kolejowej łączącej Konin–Koło–Turek, modernizacja linii kolejowej E20;
 - wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej WOF przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych;
 - dochowanie zobowiązań w dziedzinie ochrony środowiska oraz podnoszenie jego jakości, szczególnie w zakresie powietrza, bioróżnorodności, wód powierzchniowych i podziemnych, upowszechnianie edukacji ekologicznej;
 - uregulowanie gospodarki odpadami i wodno-ściekowej;
 - wzrost retencji wody;
 - produkcja energii opartej na nowych nośnikach energii, inicjowanie i prowadzenie działań związanych z rozwojem energetyki rozproszonej oraz lokalnym bezpieczeństwem energetycznym, rozwój inicjatyw klastrowych oraz inteligentnych systemów magazynowania, zarządzania i dystrybucji energii, w szczególności opartych na alternatywnych źródłach;
 - wykorzystanie pełnego potencjału wszystkich rodzajów OZE (m.in. biopaliw ciekłych, biogazu, energii wiatru, geotermii głębokiej, pomp ciepła, ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych) oraz poprawa efektywności energetycznej;
- IV. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:

- rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnicznych, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców;
- wzmacnianie instrumentów programowych i doskonalenie systemów wdrażania zwiększających skuteczność implementowanych mechanizmów rozwojowych, doskonalenie i upowszechnianie modelu współzarządzania z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej przy uczestnictwie NGO, JST wszystkich szczebli, przedstawicieli rządu, przedsiębiorców i mieszkańców;
- przygotowanie sprawiedliwego i inkluzywnego Planu transformacji gospodarczej i energetycznej, który zostanie uzgodniony w gronie wszystkich zainteresowanych stron, w tym pracowników, związków zawodowych, przedsiębiorców, władz samorządowych, przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, przedstawicieli szkół i uczelni; transformacja powinna być zgodna z unijną inicjatywą wsparcia regionów górniczych.

8.1.2 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Gmina Wierzbiniek została także zaliczona obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wyznaczonych na poziomie krajowym. Zapisy rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku dla tego rodzaju obszarów są następujące w układzie celów Strategii wojewódzkiej (s. 106):

I. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:

- działania naprawcze związane z upadkiem tradycyjnych lokalnych gospodarek oraz odbudowa bazy gospodarczej;
- wzmocnienie procesów dezagraryzacji i powstawania pozarolniczych miejsc pracy;
- zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, dopasowanie popytu i podaży na rynku pracy, m.in. przez wsparcie szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnej gospodarki, rozwój rzemiosła;
- wsparcie w powstawaniu i rozwoju MŚP;
- inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;

II. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:

- przeciwdziałanie niekorzystnej strukturze demograficznej oraz ujemnemu saldu migracji, m.in. przez poprawę jakości oraz dostępu do podstawowych usług publicznych, zdrowotnych i opieki senioralnej;
- przeciwdziałanie deprywacji infrastruktury publicznej oraz jej uzupełnianie;
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczą;
- wsparcie rozwoju potencjału turystycznego;

III. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski:

- zwiększenia dostępności terytorialnej i komunikacyjnej;

- wzmocnienie i integracja powiązań transportowych (połączeń drogowych i kolejowych), zwłaszcza z ośrodkiem metropolitalnym;

IV. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:

- poprawa zdolności instytucjonalnej koniecznej do efektywnego zarządzania procesami rozwojowymi, poprawa funkcjonowania instytucji publicznych na tych obszarach;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych, działania na rzecz współpracy na wszystkich szczeblach administracji w obrębie województwa jak i poza jego granicami, lepsze wykorzystanie możliwości jakie oferuje współpraca ponadlokalna i międzywojewódzka;
- nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym;
- prowadzenie polityki służącej sukcesywnej rewitalizacji obszarów zmarginalizowanych.

8.1.3. Kluczowe kierunki działań dla Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego a cele Strategii

Poniżej w tabeli przedstawiono kluczowe kierunki działań dla Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego, które uwzględniono przy projektowaniu celów Strategii.

Tabela 9 Kluczowe kierunki działań dla Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego uwzględnione przy projektowaniu Strategii

Cele operacyjne	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. – kierunki działań dla WOF
Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego	
1.1. Budowa i promocja oferty przestrzeni inwestycyjnej gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców; <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; ▪ restrukturyzacja i modernizacja gospodarki WOF, tworzenie alternatyw gospodarczych (opartych np. na OZE, wodorze) oraz specjalizacji niezwiązanych bezpośrednio z przemysłem paliwowo-energetycznym, m.in. budowa proinnowacyjnego Parku Przemysłowo–Technologicznego Aglomeracji Konińskiej; ▪ rozwój i podniesienie atrakcyjności terenów inwestycyjnych przez zintegrowane działania promocyjne, a także racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie terenów poprodukcyjnych i pogórnicznych;
1.2. Tworzenie infrastrukturalnych, cyfrowych i energetycznych warunków dla działalności gospodarczej	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców; <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; ▪ restrukturyzacja i modernizacja gospodarki WOF, tworzenie alternatyw gospodarczych (opartych np. na OZE, wodorze) oraz specjalizacji niezwiązanych bezpośrednio z przemysłem paliwowo-energetycznym, m.in. budowa proinnowacyjnego Parku Przemysłowo–Technologicznego Aglomeracji Konińskiej; ▪ poprawa sytuacji na rynku pracy przez stworzenie warunków do powstania nowych miejsc pracy;
1.3. Edukacja w zakresie kompetencji kluczowych i transferowalnych	<p>Cel:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, stworzenie warunków do kształcenia ustawicznego szczególnie w przypadku pracowników odchodzących z sektora paliwowo-energetycznego tak, aby w nowych miejscach pracy mogli w jak największym stopniu wykorzystywać swoje wcześniej zdobyte umiejętności i doświadczenie zawodowe;
<p>1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozbudowa infrastruktury transportowej, budowa/przebudowa sieci dróg krajowych i wojewódzkich położonych na obszarze WOF, m.in. DK 25, 72, 92, ułatwienie przepływów towarów w kierunkach północ-południe i wschód-zachód powiązanych z autostradą A2; ▪ wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej WOF przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych;
<p>1.5. Rozwój instytucjonalny gminy</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wzmacnianie instrumentów programowych i doskonalenie systemów wdrażania zwiększających skuteczność implementowanych mechanizmów rozwojowych, doskonalenie i upowszechnianie modelu współzarządzania z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej przy uczestnictwie NGO, JST wszystkich szczebli, przedstawicieli rządu, przedsiębiorców i mieszkańców;
<p>Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej</p>	
<p>2.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dochowanie zobowiązań w dziedzinie ochrony środowiska oraz podnoszenie jego jakości, szczególnie w zakresie powietrza, bioróżnorodności, wód powierzchniowych i podziemnych, upowszechnianie edukacji ekologicznej; ▪ uregulowanie gospodarki odpadami i wodno-ściekowej; ▪ wzrost retencji wody; ▪ produkcja energii opartej na nowych nośnikach energii, inicjowanie i prowadzenie działań związanych z rozwojem energetyki rozproszonej oraz lokalnym bezpieczeństwem energetycznym, rozwój inicjatyw klastrowych; ▪ oraz inteligentnych systemów magazynowania, zarządzania i dystrybucji energii, w szczególności opartych na alternatywnych źródłach; ▪ wykorzystanie pełnego potencjału wszystkich rodzajów OZE (m.in. biopaliw ciekłych, biogazu, energii wiatru, geotermii głębokiej, pomp ciepła, ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych) oraz poprawa efektywności energetycznej; <p>Cel:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnicych, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców;
<p>2.2. Samowystarczalność energetyczna gminy</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dochowanie zobowiązań w dziedzinie ochrony środowiska oraz podnoszenie jego jakości, szczególnie w zakresie powietrza, bioróżnorodności, wód powierzchniowych i podziemnych, upowszechnianie edukacji ekologicznej; ▪ uregulowanie gospodarki odpadami i wodno-ściekowej; ▪ wzrost retencji wody; ▪ produkcja energii opartej na nowych nośnikach energii, inicjowanie i prowadzenie działań związanych z rozwojem energetyki rozproszonej oraz lokalnym bezpieczeństwem energetycznym, rozwój inicjatyw klastrowych; ▪ oraz inteligentnych systemów magazynowania, zarządzania i dystrybucji energii, w szczególności opartych na alternatywnych źródłach; ▪ wykorzystanie pełnego potencjału wszystkich rodzajów OZE (m.in. biopaliw ciekłych, biogazu, energii wiatru, geotermii głębokiej, pomp ciepła, ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych) oraz poprawa efektywności energetycznej;
<p>2.3. Budowa świadomości ekologicznej mieszkańców</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dochowanie zobowiązań w dziedzinie ochrony środowiska oraz podnoszenie jego jakości, szczególnie w zakresie powietrza, bioróżnorodności, wód powierzchniowych i podziemnych, upowszechnianie edukacji ekologicznej; ▪ uregulowanie gospodarki odpadami i wodno-ściekowej; ▪ wzrost retencji wody; ▪ produkcja energii opartej na nowych nośnikach energii, inicjowanie i prowadzenie działań związanych z rozwojem energetyki rozproszonej oraz lokalnym bezpieczeństwem energetycznym, rozwój inicjatyw klastrowych; ▪ oraz inteligentnych systemów magazynowania, zarządzania i dystrybucji energii, w szczególności opartych na alternatywnych źródłach; ▪ wykorzystanie pełnego potencjału wszystkich rodzajów OZE (m.in. biopaliw ciekłych, biogazu, energii wiatru, geotermii głębokiej, pomp ciepła, ogniw fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych) oraz poprawa efektywności energetycznej;

<p>2.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnich, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców; wzmacnianie instrumentów programowych i doskonalenie systemów wdrażania zwiększających skuteczność implementowanych mechanizmów rozwojowych, doskonalenie i upowszechnianie modelu współzarządzania z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej przy uczestnictwie NGO, JST wszystkich szczebli, przedstawicieli rządu, przedsiębiorców i mieszkańców;
<p>Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych</p>	
<p>3.1. Wykorzystanie i promocja dziedzictwa górniczego</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> wzmacnianie społeczności lokalnych i tożsamości lokalnej, m.in. przez wykorzystanie dorobku i doświadczenia funkcjonujących na tym obszarze Lokalnych Grup Działania; rozwój funkcji turystycznych w oparciu o walory georóżnorodności środowiska WOF; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem; <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnich, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców;
<p>3.2. Transformacja energetyczna w wymiarze społecznym</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji energetycznej bez znaczących kosztów ekonomicznych i społecznych; podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, stworzenie warunków do kształcenia ustawicznego szczególnie w przypadku pracowników odchodzących z sektora paliwowo-energetycznego tak, aby w nowych miejscach pracy mogli w jak największym stopniu wykorzystywać swoje wcześniej zdobyte umiejętności i doświadczenie zawodowe; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnich, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców;

<p>3.3. Rozwój usług dla dzieci i młodzieży oraz seniorów</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych, poprawa dostępu do usług społecznych i ich jakości, w tym usług i infrastruktury zdrowotnej, usług opiekuńczych i senioralnych; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rewitalizacja, rekultywacja i przywrócenie przyrodzie i mieszkańcom zdegradowanych terenów pogórnicych, rewitalizacja obszarów zdegradowanych zwiększająca ich atrakcyjność osiedleńczą i poprawiająca jakość życia mieszkańców;
--	--

Źródło: opracowanie własne.

Poniżej w tabeli przedstawiono kluczowe kierunki działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, które uwzględniono przy projektowaniu celów Strategii.

Tabela 10 Kluczowe kierunki działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją uwzględnione przy projektowaniu Strategii

Cele operacyjne	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r. – kierunki działań dla WOF
Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru dla rozwoju gospodarczego i przestrzennego	
1.1. Budowa i promocja oferty przestrzeni inwestycyjnej gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ działania naprawcze związane z upadkiem tradycyjnych lokalnych gospodarek oraz odbudowa bazy gospodarczej; ▪ wzmocnienie procesów dezagrarności i powstawania pozarolniczych miejsc pracy; ▪ inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;
1.2. Tworzenie infrastrukturalnych, cyfrowych i energetycznych warunków dla działalności gospodarczej	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ działania naprawcze związane z upadkiem tradycyjnych lokalnych gospodarek oraz odbudowa bazy gospodarczej; ▪ wzmocnienie procesów dezagrarności i powstawania pozarolniczych miejsc pracy; ▪ wsparcie w powstawaniu i rozwoju MŚP; ▪ inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;
1.3. Edukacja w zakresie kompetencji kluczowych i transferowalnych	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, dopasowanie popytu i podaży na rynku pracy, m.in. przez wsparcie szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnej gospodarki, rozwój rzemiosła;
1.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego wielkopolski: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenia dostępności terytorialnej i komunikacyjnej;

	<ul style="list-style-type: none"> wzmocnienie i integracja powiązań transportowych (połączeń drogowych i kolejowych), zwłaszcza z ośrodkiem metropolitalnym;
1.5. Rozwój instytucjonalny gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawa zdolności instytucjonalnej koniecznej do efektywnego zarządzania procesami rozwojowymi, poprawa funkcjonowania instytucji publicznych na tych obszarach; ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych, działania na rzecz współpracy na wszystkich szczeblach administracji w obrębie województwa jak i poza jego granicami, lepsze wykorzystanie możliwości jakie oferuje współpraca ponadlokalna i międzywojewódzka; nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym; prowadzenie polityki służącej sukcesywnej rewitalizacji obszarów zmarginalizowanych;
Wdrażanie rozwiązań zielonego ładu i transformacji energetycznej	
2.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym;
2.2. Samowystarczalność energetyczna gminy	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;
2.3. Budowa świadomości ekologicznej mieszkańców	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeciwdziałanie deprywacji infrastruktury publicznej oraz jej uzupełnianie;
2.4. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeciwdziałanie deprywacji infrastruktury publicznej oraz jej uzupełnianie; zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej; <p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym;
Wsparcie społecznego wymiaru transformacji energetycznej i nowoczesnych usług publicznych	
3.1. Wykorzystanie i promocja dziedzictwa górniczego	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> wsparcie rozwoju potencjału turystycznego;
3.2. Transformacja energetyczna w wymiarze społecznym	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców: <p>Kierunki działań:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działania naprawcze związane z upadkiem tradycyjnych lokalnych gospodarek oraz odbudowa bazy gospodarczej; ▪ wsparcie w powstawaniu i rozwoju MŚP;
<p>3.3. Rozwój usług dla dzieci i młodzieży oraz seniorów</p>	<p>Cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przeciwdziałanie niekorzystnej strukturze demograficznej oraz ujemnemu saldu migracji, m.in. przez poprawę jakości oraz dostępu do podstawowych usług publicznych, zdrowotnych i opieki senioralnej;

Źródło: opracowanie własne.

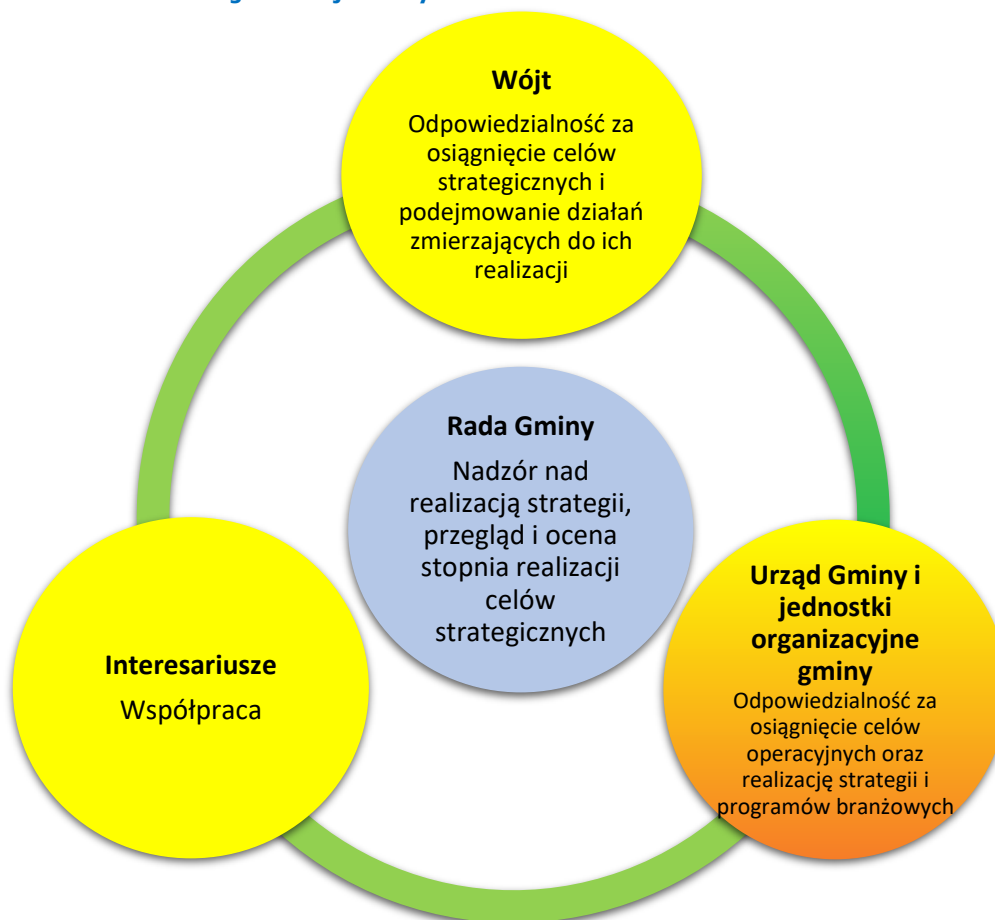
8.2. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Na terenie gminy Wierzbinek nie identyfikuje się obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla gminy Wierzbinek.

9. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Monitoring zmian prawnych, gospodarczych czy politycznych to obowiązkowy element wdrażania strategii. W obliczu zmieniających się warunków wewnętrznych i zewnętrznych w realizacji Strategii należy zwrócić szczególną uwagę na dostosowywanie się do tych zmian. W szczególności sytuacja taka dotyczy możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zadań przewidzianych w Strategii. Pomyślność realizacji działań zapisanych w dokumencie zależy od szerokiej współpracy pomiędzy Urzędem Gminy i podległych mu jednostkami organizacyjnymi, a także wszystkimi interesariuszami Strategii, w tym w szczególności mieszkańcami, sąsiednimi jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi. Interesariusze są jednocześnie adresatami celów strategicznych i przypisanych im kierunków działania, jak również istotnym partnerem w ich realizacji.

Ryc. 2 Model wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

Źródło: opracowanie własne.

Koordynatorem i organizatorem prac nad Strategią jest samorząd gminy Wierzbinek, a organem wykonawczym Wójt Gminy Wierzbinek, który będzie:

- wdrażał jej zapisy poprzez nadzór nad realizacją działań i inwestycji;
- podejmował czynności zmierzające do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji kierunki działania;
- nawiązywał współpracę z partnerami w ich realizacji.

Osobą, która będzie zajmować się bieżącą koordynacją realizacji Strategii będzie Sekretarz Gminy. Do jego zadań należy będzie analiza danych dotyczących rozwoju gminy, zapewnienie wsparcia w tworzeniu i realizacji dokumentów wdrożeniowych i wykonawczych oraz opracowanie raportów z monitoringu i prezentacja jego wyników. Działania w ramach realizacji Strategii realizowane będą zasobami poszczególnych referatów Urzędu Gminy Wierzbinek, a także jednostek organizacyjnych gminy. W realizację Strategii w sposób pośredni, we współpracy lub poprzez inspirowanie, wspieranie i koordynowanie realizacji przedsięwzięć, zaangażowane będą instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Organem nadzorującym realizację Strategii jest Rada Gminy. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną jej kompetencją jest uchwalanie aktualizacji lub zmian w zapisach Strategii.

Partnerami w realizacji Strategii są także: organy administracji szczebla powiatowego, regionalnego i krajowego, instytucje otoczenia biznesu, podmioty lecznicze, policja i straż pożarna, organizacje pozarządowe.

Tabela 11 Jednostki odpowiedzialne za wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

Nazwa	Jednostka odpowiedzialna	Produkt	Termin
Wdrażanie	Wójt (bieżąca koordynacja Sekretarz Gminy)	Realizacja działań i inwestycji	na bieżąco
Monitoring	Sekretarz Gminy (bieżąca koordynacja Urząd Gminy)	Raport z monitoringu stanowiący fragment Raportu o stanie gminy	co roku w terminie do 31 maja
Ocena stanu realizacji	Sekretarz Gminy (bieżąca koordynacja Urząd Gminy)	Raport z realizacji Strategii	końcowy raport w roku 2030
Aktualizacja / Zmiana	Rada Gminy (bieżąca koordynacja Urząd Gminy)	Projekt aktualizacji / zmiany strategii	na podstawie oceny stanu realizacji

Źródło: opracowanie własne.

W celu zwiększenia efektywności i sprawności prowadzenia polityki rozwoju i realizacji usług publicznych oraz zapewnienia warunków umożliwiających lepsze skoordynowanie działalności Urzędu Gminy nad realizacją Strategii, wskazuje się system instrumentów jej wdrażania. Ma on również za zadanie zwiększenie spójności i zmniejszenie liczby funkcjonujących dokumentów, w celu ułatwienia realizacji określonych celów i kierunków działania oraz zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych. Strategia wraz ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz wieloletnią prognozą finansową i budżetem gminy stanowią podstawowe dokumenty realizacji polityki rozwoju na terenie gminy.

Realizacji celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działania zawartych w Strategii służyć będą dokumenty programujące rozwój gminy Wierzbinek w postaci polityk, strategii i programów wykonawczych. Obejmują one już

istniejące dokumenty w perspektywie średniookresowej i krótkookresowej, a realizacja niektórych celów będzie wymagała aktualizacji lub opracowania nowych strategii, programów lub planów. Dla każdego z wyróżnionych obszarów strategicznej interwencji mogą być tworzone dokumenty o charakterze kierunkowym lub wykonawczym. Powstanie tych dokumentów może być wymagane przepisami prawa lub może stanowić odpowiedź na zdiagnozowane w gminie potencjały i wyzwania.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują tworzenie długookresowych polityk oraz średniookresowych i krótkookresowych programów lub planów w postaci:

- syntetycznych i zwięzłych dokumentów tekstowych, napisanych przejrzystym językiem, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie;
- publikację zgodnie w określonym jednorodnym standardzie graficznym;
- obejmujące zawartość:
 - podstawowe informacje o dokumencie, w tym podstawa prawna opracowania;
 - syntetyczna diagnoza strategiczna;
 - cele strategiczne i operacyjne, kierunki działania, zadania/projekty;
 - system realizacji, monitoringu i ewaluacji;
- cele określone w dokumentach powinny być:
 - skonkretyzowane;
 - mierzalne;
 - atrakcyjne;
 - rzeczywiste;
 - terminowe.

Przewiduje się możliwość odstąpienia od wskazanych powyżej wytycznych w przypadku, gdy regulacje prawne lub zewnętrzne określają szczegółowo układ lub sposób przygotowania dokumentu.

Dla usprawnienia procesu wdrażania i monitoringu, przyjmuje się zastosowanie przedstawionej poniżej karty projektów realizujących poszczególne cele i kierunki działania:

Tabela 12 Karta projektu realizowanego w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033

KARTA PROJEKTU	
realizowanego w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	
NAZWA PROJEKTU	
ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ	
Cel strategiczny	
Cel operacyjny	
Kierunek działania	
Nazwa dokumentu wdrożeniowego	
Nazwa podstawy prawnej realizacji	ustawa/rozporządzenie/uchwała rady gminy/zarządzenie/inne
PROJEKT	
Cel projektu	
Opis	
Termin realizacji	miesiąc rok – miesiąc rok
Obszar realizacji	obszar gminy/miejscowość/ulica/inne
Koszt [zł]	
Źródło finansowania [zł]	budżet gminy/budżet Państwa/środki Unijne/krajowe (inne niż UE)/partnerstwo publiczno-prywatne/inne
REALIZACJA	
Nazwa jednostki realizującej	
WSKAŹNIKI	
Wskaźniki rezultatu	nazwa wskaźnika [jednostka]
Wskaźniki produktu	nazwa wskaźnika [jednostka]
KONTAKT	
Dane osoby sporządzającej kartę projektu	imię i nazwisko/stanowisko/nr telefonu/e-mail
Dane osoby odpowiedzialnej za realizację projektu	imię i nazwisko/nazwa jednostki/adres jednostki /stanowisko/nr telefonu/e-mail

Źródło: opracowanie własne.

10. Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja zapisów Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 stanowi obszar wielostronnej współpracy samorządu gminy, administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców, co przekłada się na szerokie spektrum możliwych źródeł finansowania jej realizacji, a wieloletnia perspektywa wymaga uwzględnienia wielu instrumentów finansowych.

Podstawowymi źródłami finansowania realizacji celów strategicznych i przyporządkowanych im kierunków działania zaplanowanych w Strategii będą między innymi:

- budżet gminy;
- fundusze celowe;
- środki budżetu państwa;
- środki pochodzące z instrumentów finansowych Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Główne źródło finansowania realizacji Strategii stanowią będą środki własne gminy. Zgodnie z prognozą opracowaną na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej na lata 2024-2035 gminy Wierzbinek⁵ dochody ogółem spadną w roku 2035 (z poziomu 66,9 mln zł w 2024 roku do 45,6 mln zł w roku 2035). Prognoza w zakresie wydatków wskazuje natomiast, że wydatki ogółem w latach 2024-2035 również się zmniejszą z poziomu 73,9 mln zł w 2024 roku do 45,1 mln zł w roku 2035. Około 94,8% zaplanowanych wydatków budżetowych będzie miało charakter stałych wydatków bieżących (szkoły, pomoc społeczna, administracja itd.), a pozostałe 5,2% stanowią będą wydatki majątkowe.

Tabela 13 Dochody gminy Wierzbinek

Rok	Dochody ogółem	Dochody bieżące	Dochody majątkowe
2024	66 990 955,76	42 418 313,91	24 572 641,85
2025	48 786 760,00	44 665 390,00	4 121 370,00
2026	46 831 160,00	44 831 160,00	2 000 000,00
2027	45 205 250,00	45 205 250,00	0,00
2028	45 300 000,00	45 300 000,00	0,00
2029	45 300 000,00	45 300 000,00	0,00
2030	45 450 000,00	45 450 000,00	0,00
2031	45 500 000,00	45 500 000,00	0,00

⁵ Uchwała Nr II/18/24 Rady Gminy z dnia 16.05.2024 w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wierzbinek.

2032	45 500 000,00	45 500 000,00	0,00
2033	45 600 000,00	45 600 000,00	0,00
2034	45 650 000,00	45 650 000,00	0,00
2035	45 650 000,00	45 650 000,00	0,00

Źródło: opracowanie na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej dla Gminy Wierzbinek na lata 2024-2035.

Tabela 14 Wydatki gminy Wierzbinek

Rok	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe
2024	73 905 939,32	42 492 161,66	31 413 777,66
2025	46 260 933,54	41 890 514,54	4 370 419,00
2026	44 680 660,00	41 880 108,00	2 800 552,00
2027	43 612 250,00	41 867 471,00	1 744 779,00
2028	43 707 000,00	41 950 000,00	1 757 000,00
2029	44 007 000,00	41 950 000,00	2 057 000,00
2030	44 158 000,00	42 150 000,00	2 008 000,00
2031	45 000 000,00	42 200 000,00	2 800 000,00
2032	45 000 000,00	42 200 000,00	2 800 000,00
2033	45 100 000,00	42 750 000,00	2 350 000,00
2034	45 150 000,00	42 800 000,00	2 350 000,00
2035	45 150 000,00	42 800 000,00	2 350 000,00

Źródło: opracowanie na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej dla Gminy Wierzbinek na lata 2024-2035.

W obliczu ograniczeń budżetowych czy obciążania samorządów kosztami na nowe zadania, bez wskazania źródeł ich finansowania istotnym jest, aby finansowanie realizacji zadań przewidzianych w Strategii odbywało się także za pomocą środków zewnętrznych. Wyzwaniem dla samorządowych finansów może być także pandemia COVID-19, a w szczególności jej skutki w długim okresie. Wpływy do budżetu gminy z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) to największe i najważniejsze wpływy ujęte w samorządowych budżetach. Dlatego też niższe wpływy z tego tytułu znacząco mogą utrudnić realizację przyjętego budżetu. Dochodów mniejszych niż zakładano należy spodziewać się również w przypadku podatku od osób prawnych (CIT). Stąd niezwykle istotne jest zapewnienie ram dla rozwoju przedsiębiorczości. Zmniejszenie dochodów ma istotny wpływ na zdolność do regulowania bieżących zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto spadek dochodów własnych ma wpływ również na zdolność kredytową i zdolność do finansowania inwestycji, co wynika ze wskaźnika zawartego w art. 243 ustawy o finansach publicznych. Istotny czynnik decydujący o pełnym osiągnięciu zakładanych celów strategicznych stanowić będzie aktywność władz

Gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych niezbędnych do wsparcia finansowego Strategii, co wymagać będzie stałego ich monitorowania i aktywnego uczestnictwa w ich pozyskiwaniu oraz odpowiedniego przygotowania pracowników w zakresie opracowywania wniosków aplikacyjnych.

Spisy

Spis rycin

Ryc. 1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Wierzbinek	26
Ryc. 2 Model wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	50

Spis tabel

Tabela 1 Harmonogram prac przy opracowaniu projektu Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek	3
Tabela 2 Analiza SWOT	6
Tabela 3 Cele strategiczne oraz kierunki działania dla Strategii gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	12
Tabela 4 Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033 z celami innych dokumentów o charakterze strategicznym szczebla krajowego i regionalnego	13
Tabela 5 Wskaźniki kontekstowe dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	19
Tabela 6 Wskaźniki strategiczne dla monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	20
Tabela 7 Sposób prezentacji oceny powiązań	22
Tabela 8 Matryca ewaluacyjna trafności, skuteczności i efektywności realizacji strategii	22
Tabela 9 Kluczowe kierunki działań dla Wschodniego Obszaru Funkcjonalnego uwzględnione przy projektowaniu Strategii	43
Tabela 10 Kluczowe kierunki działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją uwzględnione przy projektowaniu Strategii	47
Tabela 11 Jednostki odpowiedzialne za wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	51
Tabela 12 Karta projektu realizowanego w ramach Strategii Rozwoju Gminy Wierzbinek na lata 2024-2033	53
Tabela 13 Dochody gminy Wierzbinek	54
Tabela 14 Wydatki gminy Wierzbinek	55